Kulturně společenský časopis
na internetu
2010 • 10

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Liszt a Wagner v Piešťanech

Stalinští cenzoři

Hroudova knihovna

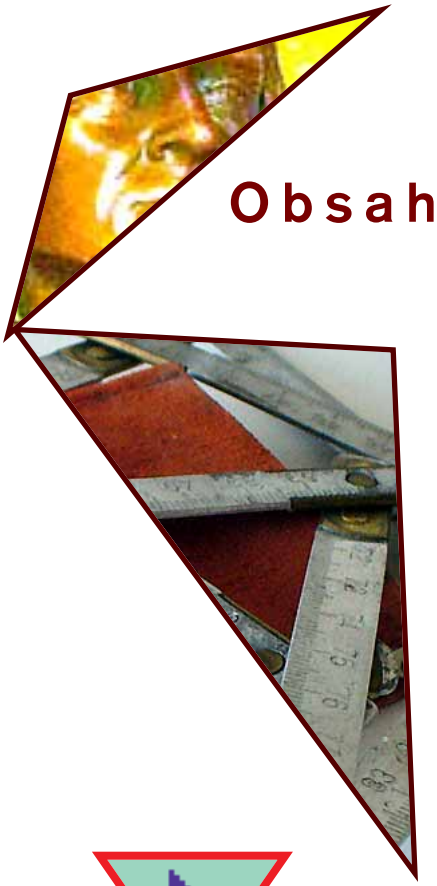

Obsah:

Ententýky

Jakub Šofar: **Bloudění hvozdy všemi** (4)
Jiří T. Král: **Královiny** (8)
Zdeněk Mitáček: **Podél trati** (10)
Michal Kliment: **Ostravská extase** (16)

Dva

Liszt a Wagner v Piešťanech (20)

Špalíky

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Památník sjezdu československých hádankářů 1926** (22)
Stalinští cenzoři přicházejí (28)

Čert

Obrazová kronika papá Razziho (30)

Vyletěl

Jan Jan Novák: **Po Celanovi** (44)
Inka Machulková: **Probuzení hráči** (48)
Martin Vokurka: **Kufr z Basileje, Vrahovo dilema** (50)

S eklektiky

Michal Šanda: **Hroudova knihovna** (55)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Michal Šanda: Hroudova knihovna (k článku na str. 55)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, ročník 11. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Michal Šanda. Zástupce šéfredaktora: Václav Dvořák. Redakce: Marie Böhmová, Martin Groman, Jakub Šofar, Štefan Švec, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

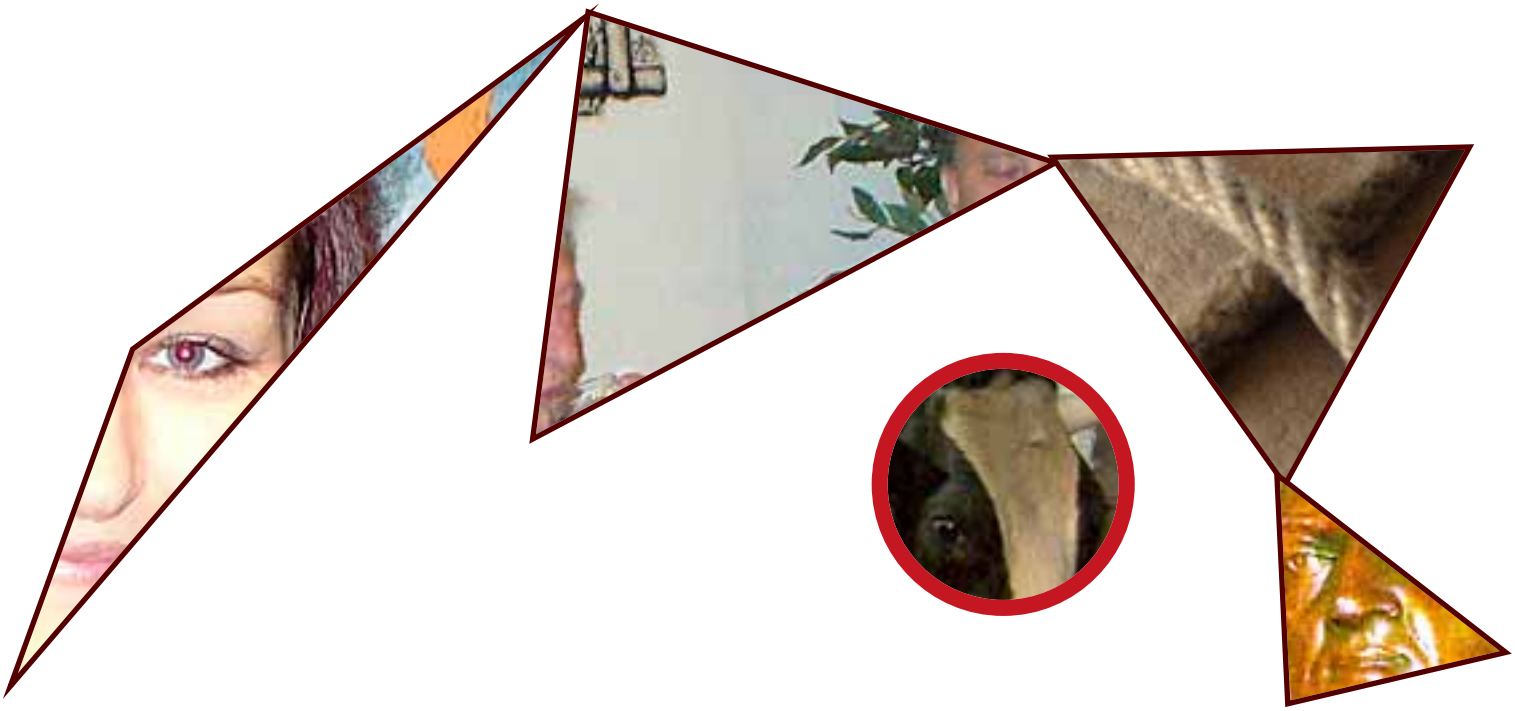

Literární zádrhele

Miroslav Fišmeister

*

Před domem solí silnici.
Kdo ji přijde sníst?

Komentář k básni

Před domem solí silnici.

?

Báseň nevznikne kladením blbých otázek.

Karl Thurgau von Jabkowicz

Je říjen. Jelení říje skončila a rocháním v lesích a oborách se začali ozývat říjní daňci. Říjí rovněž jeleni siky. V říjnu už bývají sklizené kukuřice a myslivci mohou za jasných nocí lovit na polích divočáky. Lovit je nutné selata a lončáky, kňoury a bachyně bychom měli hájit. Loví se i srnčí zvěř holá. Zdravé kusy jsou přebarvené, starší kusy mohou mít koncem října už shozené parůžky. V plném proudu je lov muflonů, jezevců, divokých hus, kachen a od druhé poloviny října můžeme začít s hony na bažanty. Čtenářům Dobré adresy přejeme tedy vydatné pošoulání, dočkání se na čekané a adresné trefy na komoru. Nechť vaše zvěř zhasne v ohni!

Michal Šanda

Etnentýky

Bloudění hvozdy všemi (10)

Psal jsem minule o rekordmanech. Že věřím (pod dojmem z výkonu rubače na Ukrajině), že i v našem státě se objeví Stachanovové. A už je to tady. A dokonce v oblasti, která je nám blízká. V *Knižních novinkách* (17/2010), v bibliografii, oddíl jazykověda (12), je uvedeno, že vyšlo 17, slovy sedmnáct, slovníků Jiřího Vedrala (v naprosté většině 40 stránek) česko-anglických, francouzských, italských, latinských, německých, španělských. Témata: lékařství, chemie, doprava, film a televize, ale třeba i pohádkové bytosti. Tak to je pohádka! Ota Pavel by mohl napsat Pohádku o rekordmanovi. Jen tak dál! Tužme se ještě více!

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Taky jsem psal, asi měsíc předtím, o projektu Naše adresa, což měl být velmi ambiciózní projekt Kellnerova ekonomického impéria – téměř 80 regionálních redakcí mělo vytvořit cestou zdola a vedením shora jak tištěný týdeník, tak zpravodajský portál. 31. 8. bylo v tisku oznámeno: Projekt Naše adresa skončil, redaktoři dostali výpovědi. Myšlenka však žije dál...

Myslel jsem si o tom své, přece nebudu radit Kellnerovi. Platí jedna pravda: do adres se mohou pouštět jen ti otrlí.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Někde jsem se dočetl, že Jericho je nejstarší město na světě. Většinu toho „prvního“ mají na svém triku Sumerové, ale prvenství v této kategorii je nezpochybnitelné.

Však taky Dobrá adresa ví, kde se má scházet.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Jedním z lídrů Občanské demokratické strany v Praze je Jan Kalousek. Jeho volebním programem je vybudovat v pražské zoo sloninec. Vidím v tom střet zájmů, protože Kalousek byl členem skupiny zoo a pak s hráči z ní dále spolupracoval. Takže bacha na to. Slavnější než jeho písně samé je spor o zneužití motivu songu *Chodím ulicí* bývalým kytaristou Support Lesbiens Jaromírem Helešicem v písni *In Da Yard*. Na světě vznikly a vznikají statisíce tříakordovek. Kdyby se daly všechny do nějakého porovnávacího programu, tak by z toho vylezly nejspíš šílené věci. Všichni opisují od všech, ať už vědomě, či nevědomě. Soudit se má smysl o megahity, které autorovi vynesou peníze na klidné stáří. Soudit se o shodu v obyčejné písničce je jen důkaz vyhřezlého ega.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Dostanete do rukou tzv. seriózní tisk a na první straně je nalepená reklama. Strhnete reklamu a s ní i půlku stránky tzv. seriózního tisku. Takzvaný seriózní tisk je je-

jekt Naše adresa sk

ečnosti PPF Media, podnikatel a konkurzní správce Richard Benýšek, **propustil 200 lidí** a vš

upina PPF
torovi pro
eď to však
společnos-
šel zachrá-
udělat čer-

podnikate-
rý PPF Me-
především
firem.
gionálních
tiž jen pár
řel. Včera
městnance
kcí odejde

Podle slov zaměstnanců se konec Naší adresy odehrál velmi rychle. „Někteří redaktoři dostali výpověď už v sobotu. Bleskově se začaly zavírat redakce, měnily se zámky u dveří, ani mediální kavárny (sídlo redakce – pozn. red.) už neotevřely. Rychlost, s jakou se celý projekt zabalil, všechny překvapila," řekl jeden ze zaměstnanců, který si nepřál uvést své jméno.

Čtyři fungující regiony z neděle na pondělí vytiskly svůj poslední týdeník a redakce se následně zavřely. „Je to velká škoda, v redak-

O konci mediálního byznysu rozhodl Petr Kellner. Vykonavatelem je nový majitel.

nom nosičem, psem své milované blechy. Takový mám někdy dojem.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

V boji o hlavní město kultury vyhrála Plzeň. Logiku to nemá. Kulturní vyžití a prostory města blízko Prahy mají úplně jiný význam než ve městě na okraji ČR. Jestli se někde mají vkládat peníze, tak tam. Nemluvě o tom, že označení „ostravská kultura" vyvolá ve většině lidí nějakou asociaci, „plzeňská kultura" většinou pivo a Spejbla s Hurvínkem. Ale kdo umí, ten umí. Yvona Krezmannová, umělecká ředitelka projektu Plzeň 2015, ta umí vždycky.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Rychlá půjčka až do 500. tis. Kč. Peníze vám vyplatíme ještě dnes!!!

Ještě snazší expres půjčka pro velký úspěch prodloužena. Peníze ještě dnes až k vám domů.

Rychlé půjčky velmi dobře dostupné, zápis v registru nevadí, bez ručitele i partnerů, 10–750.000 Kč, i pro důchodce, ženy na MD!!! Vyřízení u nás v kanceláři nebo u vás doma.

Ještě dnes peníze! Novinka do 500 000 Kč. Dnes žádost, dnes výplata!

Peníze rychle se splatností až 9 let s možností předčasného splácení bez sankcí.

Hotovost každému na ruku nebo účet. Splatnost až 8 let. Přijdeme až k Vám domů. I bez prokazování příjmů.

Občanské půjčky: 50–2.000 tis, Kč. Nízké splátky, bez poplatku předem i pro klienty v registrech, OSVČ a ženy na MD.

Nepůjčí vám v bance: My jsme Vaše šance. Od 10.000 Kč do 160.000 Kč, bez poplatku. Řešení exekucí.

Akce podzim 2010!!! Rychlé nebankovní půjčky pro všechny! Registry neřešíme! Např. 200.000 od 2.412/měs.! RPSN od 11%.

Okamžité půjčky bez poplatků, bez ručitele, pro zaměstnané, důchodce, podnikatele, i na zástavu. Vyřídíme do 48 hodin zcela zdarma.

Taky vás dojímá ta lidská solidarita, která se rozlila v české kotlině všem bankám natruc. Musíme si pomáhat, protože kdo dluží hodně, může klidně dlužit ještě víc. Peníze jsou jen imaginace. Hlavní je štěstí a spokojenost. To se nedá měřit žádnými úroky a sazbami. Buďme hrdí na některé naše spoluobčany, kteří svoje volné kapitálové prostředky vracejí zpět do oběhu takhle lidským způsobem. Smekám. Smekám. Jednoznačně smekám, přestože nenosím klobouky.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Jel jsem 12 ze Smíchova na Malou Stranu. Ve Štefánikově ulici koukám nevěřícně na nápis *Casino Arbes*. Že to třeba nenapadlo mě! To je geniální! Záchod pro prohrávající bude mít cedulku *Štrajchpudlíci*, kdežto ti, co vyhrávají, budou chodit močit na *Moderní upíry*. Přece jen naši lidi, to jsou hlavy. Otevřený. Úplně.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

„Pražanům já rozumím," říká adept na primátora za ODS MUDr. Bohuslav Svoboda (nestraník). „Jen aby Pražané rozuměli tobě, doktore," nemohu nenamítnout. Strana rackoholubů, kteří zmodrali zimou, se snaží dát větší váhu konzervativnosti než liberálnosti. Po MUDr. Bémovi další doktor Bolíto. Schéma „doktor umí léčit lidi, tudíž

umí léčit i mnoho lidí, čili společnost“ (tím léčením je samozřejmě myšleno i řízení a organizování) nejen v českém politickém životě funguje (viz čety doktorů v obou parlamentních oudech, ale i v oudě výkonném). Ale ve výsledku je to stejná marnost a žádný doktor nebyl nijak výrazně lepší než nedoktor (od Macka po Davida). To je zase vstupování do „stejné“ vody, která je zakalena stády dobytka (nás občanů), takže se nedá určit, jak se vlastně proměňuje. Čili nedá se verifikovat onen „první“ zákon dialektiky. Předhodit občanům „nezávislého“ odborníka jako kost, aby byl čas na obslužnost paralelních ekonomicko-mocenských linek, to je model pro 21. století?

To je ale ptákovina!

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Byl jsem se ženou na koncertě Mňágy a Žďorp v Lucerna Music Baru. Já byl ze všech přítomných osob (včetně personálu) nejstarší, moje žena byla druhá nejstarší. Třetí nejstarší byl frontman skupiny Petr Fiala. Nic z toho nevyplývá, ale musel jsem to napsat, abych si při čtení uvědomil tu hrůzu. Nikoli myšlenky v hlavě, ale to napsané je děsivé.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Říká se, že tištěné noviny jsou už večer staré. Současný stav svět přidává k této tezi ještě jednu pravdu. Naopak rok staré noviny jsou poměrně aktuální. Zkuste si přečíst o tom, co se dělo před rokem. Je to pořád stejné. Nejen tematicky, ale i v konkrétních případech. Proto funguje četba Starého zákona, chce-li se někdo něco dozvědět o aktuální situaci.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Německá školitelka manažerů Sabine Asgodomová prohlásila, že je dobré, aby manažer podniku nejméně tři minuty denně jen tak koukal před sebe „do blba“. Uvolní to v hlavě prostor pro zásadnější úvahy.

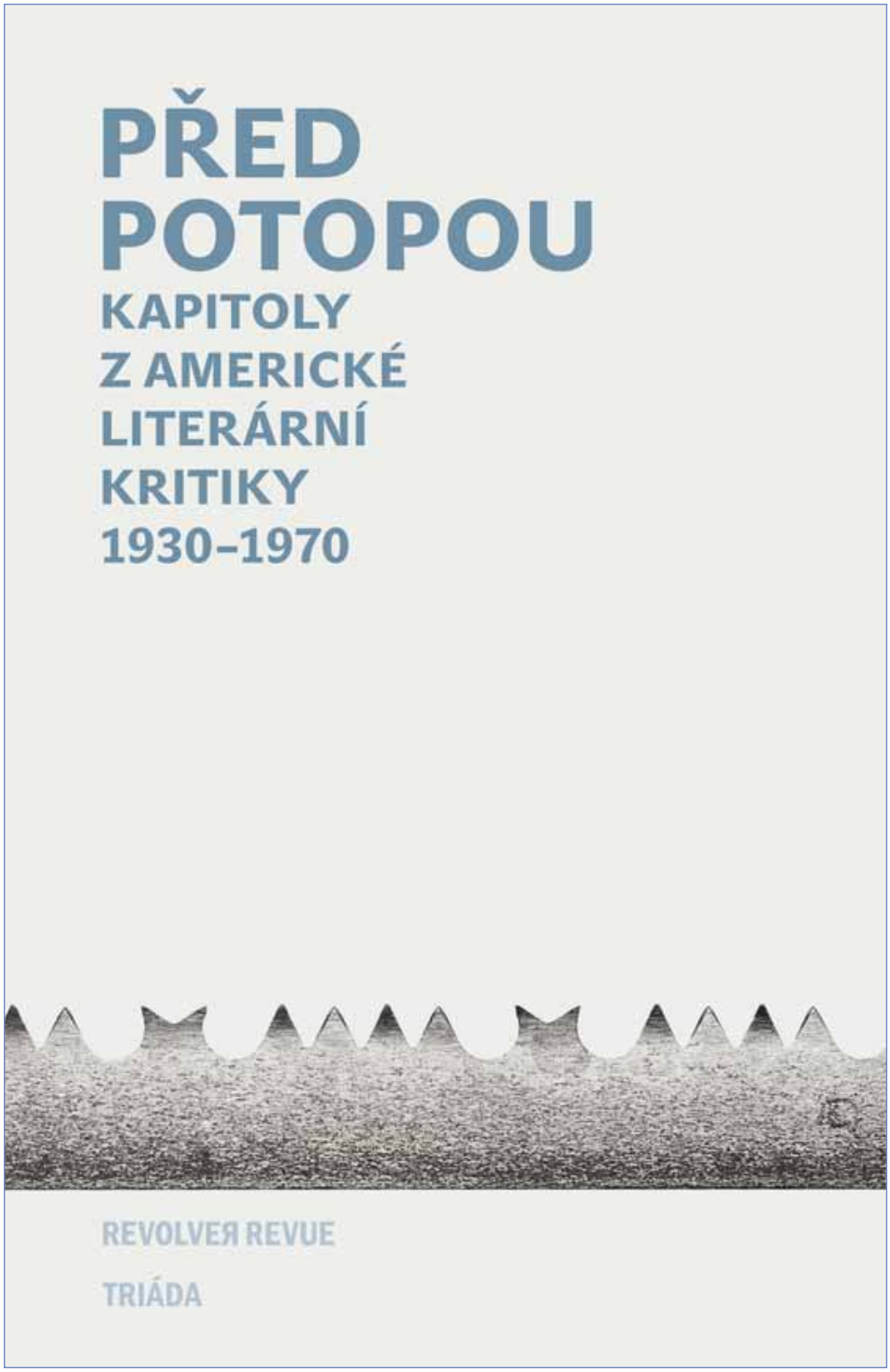

Milá Sabine, kdybych věděl, o čem přemýšlíš, už dávno bych ti předal projektovou dokumentaci o BLBU, včetně mapy a seznamu důležitých bodů. Jsem tam od mládí jako doma a už mě znají, takže nemám problém při jednání s místními pohlaváry. Akorát se mi nikdy v hlavě žádný prostor neuvolnil, spíš se ještě zahustil. Možná že je více „blb“. Nejen o tom bychom si spolu mohli promluvit. Jestli máš zájem, kontaktuj mě přes DA. Tvůj J. Š.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Nakladatelství Triáda a Revolver Revue vydaly výbor z americké literární kritiky *Před potopou. Kapitoly z americké literární kritiky 1930–1970*. Patnáct textů od 16 autorů. Kromě toho, že o americké kritice toho víme minimálně, případné čtenáře překvapí, že i individualistická Amerika má svého Kritika, bez kterého by ti ostatní nebyli schopni „uvažovat“. T. S. Eliot je přítomen ve všech textech. Jako by byla povinnost ho

DOBRÁ ADRESA

minimálně uvést, připomenout. U nás nic takového není, i Šalda pomalu mizí z kritických textů. Zda je to dobře, či špatně, to nevím. Nicméně každý proces by měl mít nějaký kloub, uzlový bod, konstantu, bez které by se nic nepohnulo dál...

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Jednou za čas, většinou po prázdninách, mě popadne děs & běs. Začnu trpět pocitem, že je třeba vyhodit něco z knihovny. Jako by to byla ďáblická skládka a děly se v ní neviditelné procesy, chemické reakce, jež by mohly skončit nějakým průserem. Preventivně bych do toho měl vstoupit a část štěpných materiálů odstranit.

Letos jsem vybral starší ročníky měsíčníku *Plamen*...

Nevyhodil jsem vůbec nic. Naopak jsem se pobavil. Viz *Plamen* 1/1964, s. 174: *A o tom, co bude potom (leden 2014).*

Retrospektivní tance *předvedl včera odpoledne v PKOJF snaživý ochotnický soubor ze San Franciska, nad nímž má patronát poetická kavárna Vibrafon. Různé twisty a rokenroly, dokumentující dětinskost poloviny dvacátého století, srdečně pobavily mladé publikum. Nebo:*

Inzeráty

Vyměním mírně ojetý planetolet za fungující kamna. Zn. Teplo iluzí.

I tohle byl začátek tzv. obrodného procesu. To se člověk nediví, že pak v srpnu 1968 přijely tanky.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Nakonec trochu dobré poezie.

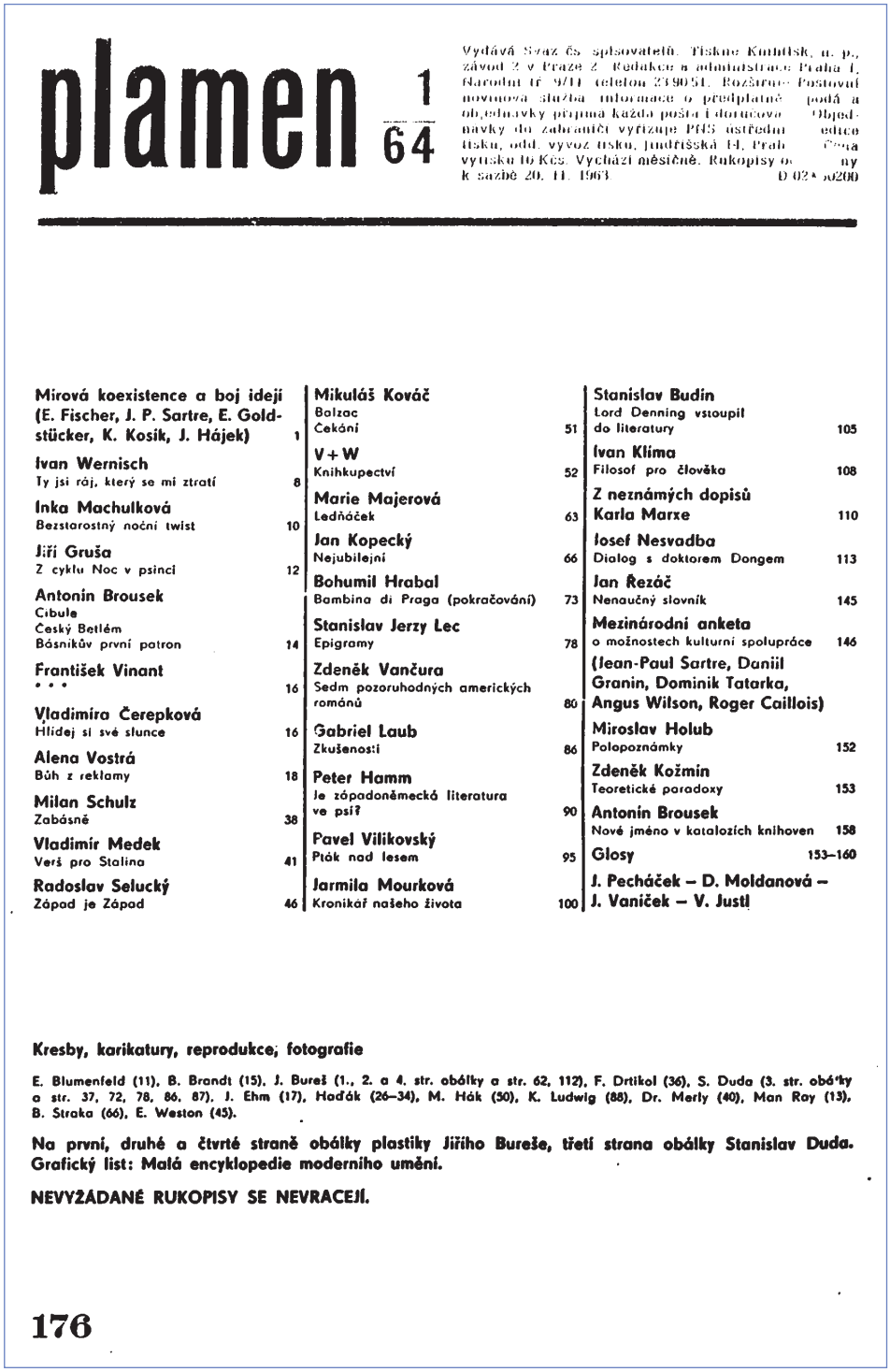

plamen 1 64

Vydává Svaz čs. spisovatelů. Tiskne Knihtisk, n. p., závod 2 v Praze 2. Redakce a administrace Praha 1, Národní tř. 9/11, telefon 219051. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatné podá a objednávky přijme každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS ústředním tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha. Cena výtisku 1,6 Kčs. Vychází měsíčně. Rukopisy odevzdány k sazbě 20. 11. 1963. A 02* 50200

Mirová koexistence a boj ideji (E. Fischer, J. P. Sartre, E. Goldstücker, K. Kosík, J. Hájek) 1
Ivan Wernisch – Ty jsi ráj, který se mi ztratí 8
Inka Machulková – Bezstarostný noční twist 10
Jiří Gruša – Z cyklu Noc v psinci 12
Antonín Brousek – Cibule; Český Betlém; Básníkův první patron 14
František Vinant – • • • 16
Vladimíra Čerepková – Hlídej si své slunce 16
Alena Vostrá – Bůh z reklamy 18
Milan Schulz – Zabásně 38
Vladimír Medek – Verš pro Stalina 41
Radoslav Selucký – Západ je Západ 46
Mikuláš Kováč – Balzac čekání 51
V + W – Knihkupectví 52
Marie Majerová – Ledňáček 63
Jan Kopecký – Nejubilejní 66
Bohumil Hrabal – Bambina di Praga (pokračování) 73
Stanislav Jerzy Lec – Epigramy 78
Zdeněk Vančura – Sedm pozoruhodných amerických románů 80
Gabriel Laub – Zkušenosti 86
Peter Hamm – Je západoněmecká literatura ve psí? 90
Pavel Vilikovský – Pták nad lesem 95
Jarmila Mourková – Kronikář našeho života 100
Stanislav Budín – Lord Denning vstoupil do literatury 105
Ivan Klíma – Filosof pro člověka 108
Z neznámých dopisů Karla Marxe 110
Josef Nesvadba – Dialog s doktorem Dongem 113
Jan Řezáč – Nenaučný slovník 145
Mezinárodní anketa o možnostech kulturní spolupráce 146 (Jean-Paul Sartre, Daniil Granin, Dominik Tatarka, Angus Wilson, Roger Caillois)
Miroslav Holub – Polopoznámky 152
Zdeněk Kožmín – Teoretické paradoxy 153
Antonín Brousek – Nové jména v katalozích knihoven 158
Glosy 153–160
J. Pecháček – D. Moldanová – J. Vaníček – V. Justl

Kresby, karikatury, reprodukce; fotografie

E. Blumenfeld (11), B. Brandt (15), J. Bureš (1., 2. a 4. str. obálky a str. 62, 112), F. Drtikol (36), S. Duda (3. str. obálky a str. 37, 72, 78, 86, 87), J. Ehm (17), Haďák (26–34), M. Hák (30), K. Ludwig (88), Dr. Merly (40), Man Ray (13), B. Straka (66), E. Weston (45).

Na první, druhé a čtvrté straně obálky plastiky Jiřího Bureše, třetí strana obálky Stanislav Duda. Grafický list: Malá encyklopedie moderního umění.

NEVYŽÁDANÉ RUKOPISY SE NEVRACEJÍ.

176

V postýlce vonný pach...

V postýlce vonný pach Tvého zbyl těla,
kdy jsi se vášnivě v loktech mých chvěla,
sladce mi mdlo a přec blaze tak v duši,
to že tvou oddanost srdce mé tuší.

Mimoso – citlivko, mamko má zlatá,
sudbou má příští pouť s Tvojí je spiata,
majákem strážným plaň v příboj mi žití,
láska tvá hvězdou nechť v skon až mi svítí!

Julius Poláček: Ženě a dětem (Kniha intimní lyriky).
VII. vydání. Nákladem vlastním, 1941.

Jakub Šofar

Královiny

Na velikosti obuvi záleží

Cedule na zavřeném obchodě: „Nadměrná obuv. Přestěhováno do větších prostor.“ – Jeden se bojí, do jakých prostůrek se asi bude muset vejít, až půjde příště kupovat boty malým dětem.

Umění zombies aneb Mrtvý zpěvák vydává nové CD

Pozoruhodnou větu vyplodil Jiří Hradecký z deníku Metro v článku upozorňujícím na nová hudební CD: „Zřejmě nejočekávanější deskou bude novinka zesnulého krále popu Michaela Jacksona.“ Hradeckého přístup k referování o kultuře s sebou přináší dosud netušené možnosti. Jeden už vidí plakáty „Nový bestseller od mrtvého Arthura Haileyho“ či „Výstava nových obrazů od nebožtíka Salvadora Dalího“. Ale možná ani o takovou revoluci nepůjde: současné kulturní produkty stejně většinou vypadají tak, jako by je vytvářely dobře uleželé mrtvoly.

Češi jsou panský národ

Řekněte před českým veřejným činitelem slovo „odsun“, a on hned začne používat slovník hodný představitelů třetí říše. Spisovatel Ota Filip v Reflexu napsal, že na následky a vraždy v měsících takzvaného divokého odsunu Němců nemůžeme být hrdí. To je chvályhodný výrok (a nenecháme si jej znechutit ani Filipovým v realitě ne příliš zakotveným tvrzením, že revoluce jsou vždy krvavé), kdyby ovšem hned o kus dál neuvedl: „Nedovedu si představit, že v roce 1945 by bylo možné se třemi miliony nacismem nakažených Němců obnovit československou demokracii. Jejich odsun byl proto politicky i historicky viděno nutný.“ Jeden se stále nemůže srovnat s podobnými interpretacemi historie, které vycházejí z německého blouznění o potřebě životního prostoru a pouze zaměňují jeden národ za druhý. Slovo „československý“ použité v těchto souvislostech nechtěně ukazuje, kdo že měl být na zdejším území panským národem a kdo měl pouze poddanskou úlohu, a tím pádem není jeho vyhnání vlastně žádný problém. A argumenty o nevyhnutelnosti připomínají stejnou rétoriku na německé straně – v obou případech nemá nic společného s demokracií, ale s pokusem jazykově ovládnout dané území (Němci ostatně za dalších padesát let prokázali, že jsou schopni budovat jak demokracii, tak další totalitu). Je to podivuhodná manipulace: přebíráme zločinnou politiku těch druhých a s klidnou myslí ji vydáváme za něco daného, co jsme prostě udělat museli.

Otázka dne: Připravoval Zdeněk Troška útok na newyorská Dvojčata?

Jednoho nepřestává udivovat, jak podivně mnozí přemýšlejí nad úlohou médií. Napadlo ho to nad článkem Lukáše Kantora v Britských listech, který napsal: „Magazín Dnes nedávno opět prokázal, jak se některá mainstreamová periodika bojí kontroverzí kolem teroristických útoků z 11. září 2001. Kuráž má naopak režisér Zdeněk Troška. (...) V rozhovoru (...) doslova prohlásil: Politika je vždycky svinstvo. Viděl jste dokumenty o jedenáctém září? Že to bylo všechno připravené? Na tento výrok však mladý novinář nijak nereagoval. (...) Provinil se proti základním pravidlům vedení rozhovoru. Když totiž zpovídaná celebrita pronese ostrý (někdo by řekl skandální) soud o významné polarizující kauze, správný novinář vděčně využije nabízené příležitosti a okamžitě naváže souvisejícím dotazem.“ Jeden z této argumentace souhlasí pouze s jedním tvrzením, a to že se novinář nezachoval profesionálně. Když totiž filmařská celebrita (a jeden překonal pokušení dát toto slovo do uvozovek) začala plácat nesmysly, měla jí říci: „Pane, tohle tvrdí úplní magoři. Já tuto větu škrtnu a budeme se zase bavit o filmařině, o které máte jakéž takéž ponětí. Pokud chcete veřejnosti sdělit, že Země je placatá a svět ovládá CIA, nečiňte tak prosím v našem seriózním médiu.“ To ale bohužel čekat nemůžeme. Mainstreamová média se totiž nebojí kontroverzí kolem 11. září, ale faktu, že by je nikdo nečetl, kdyby snad začala používat zdravý rozum.

Jiří T. Král

Další glosy najdete na www.kral.bloguje.cz

Kniha Nekorektní zápisky od jednoho z nejbřitčích a nejprovokativnějších internetových glosátorů Jiřího T. Krále právě vyšla v Nakladatelství Petr Štengl.

K dostání u dobrých knihkupců, v distribuci Kosmasu (www.kosmas.cz) a především v knihkupectví Fišer v Kaprově ulici v Praze.

Dejte básníkovi moc, a on vám za neustálého opěvování svobody pořádně zatne tipec.

S kulturou se to má jako se zemědělstvím: každou chvíli to podle zpráv médií vypadá, že za pár dní dojdou brambory nebo knihy, pokud zemědělci či literáti nepustí státu žilou.

Literární časopisy připomínají prostředí levičáckých sekt.

Přestanete-li idioty regulovat, začnou brzy říkat demogracie a upalovat čarodějnice.

K čemu je nám takové umění, u něhož nepoznáme, zda obraz zpodobňuje vagínu, nebo řiť?

Jaký úspěch by mohly mít třeba výlety do severokorejských lágrů (autentické mučení za malý příplatek) nebo do některého utečeneckého tábora v Africe (s příležitostí zhlédnout umírání na tyfus).

Kdykoliv se redaktorka kulturní rubriky Lidových novin Jana Machalická dostane do styku se slovem umění, skončí to vícečetným orgasmem.

Kdyby dnes Adolf Hitler uspořádal tiskovku, jistě by první otázka nějakého novinářského chytrolína zněla: „A jak jste to vlastně měl s tou Evou Braunovou?“

Podél
Ententy ky
Za letními cestami

trati

Vlétě jsem navštívil dvě krajiny. Bílé Karpaty a Provence. Na celkem krátkou dobu, ale přece jenom dost na to, abych mi po nich něco zůstalo. Seděl jsem na terase v městečku Sault, odkud vyjíždí sváteční cykloturisté na Petrarkovu horu Mont Ventoux, která je odsud vzdálena jen asi 25 kilometrů, a je to podobné, jako přijíždět na Slovácko a v dálce vidět hřeben Bílých Karpat s Javořinou a Lopeníkem. Člověka láká psát o Zlíně jako o Avignonu, nazvat Hradiště slováckým Arles.

Snaha moderního člověka zastavit čas je přece jenom úspěšnější v Provence. Nebo si tam aspoň k zastavení zvolili šťastnější dobu. Na začátku června, když ještě není ta pravá turistická sezóna, je v Provence možné projíždět kulisami příběhu o životě v idyle malých kamenných domků, úzkých uliček a průchodů, zrajících vinic a levandulových polí. Člověka nijak netrápí, že je tam jen na pár dní, turistů je na cestách ještě málo, hloučkují se jen na vybraných místech nejznámějších měst a vesnic. Kulisy vypadají natolik stabilně, že lze cítit jistotu a bezpečí.

Na Slovácku se čas nezastavil ještě tak úplně. Boty ve Zlíně, ani dopravní letadla v Kunovicích se sice dávno nevyrábí, ale ve vesnicích pořád ještě někdo žije, pracuje, děti chodí do školy a hrají fotbal na hřištích. Vesnice pod kopci Bílých Karpat jsou úhledně upravené, jen jejich domky s časem jako by poztrácely krásu. Kdyby se v nich čas zastavil někdy na začátku minulého století, jako se tomu stalo v Provence, byl by pohled na ně mnohem uspokojivější. Domky obyvatel Bílých Karpat připomínají, že jsme se ještě tak úplně nevymanili ze svépomocných časů východoněmeckého vozítka Trabant, dovozových Lad a všudypřítomných škodovek 105/120. Surovost brizolitu, nezbytného pokojíku v patře, zahrádky na pár záhonů se zeleninou za domem, nadvláda velkých oken, lomených střech, obvykle ještě vrat jako do stodoly. Domky, které jsou Trabantem soukromí, vyhlíží poněkud bezútěšně, možná proto, že nejsou žádnými vilami oplývajícími bohatstvím času, jsou to jen pyšně přerostlá stavení z lepších let života vesnice. Na jihovýchodě Moravy jsou v principu stejné jako jinde v této zemi, možná upravenější než jinde.

Bydlíme týden na samotě u Kafků a je to pochopitelně mnohem příjemnější než chatka kempu v Gordes. Dvorec u Kafků je na mimořádně příznivém místě. Skoro bych uvažoval o té možnosti, že byl postaven podle zásad feng-šuej. Je to chalupa pod vysokým svahem, u potůčku, kolmo k borovicovému háji už na slovenské straně hranice. Tiché místo, dvě nevelká jezírka, to horní napůl zarostlé rákosem s vrčením patrolujících zelenožlutých vážek. Pohled do vysokého nebe a klid k čemukoliv.

Chalupa ztracená tak, že je od ní všude daleko. Na rozdíl od hospodářů minulých let je ale našinec vybaven pohodlnou mašinou s několika stovkami koní, malým obydlím na kolečkách. Spalovací motor oproti památkové péči působí naopak jako urychlovač času. Pro spanilé jízdy na moravsko-slovenském pomezí je automobil příhodným prostředkem, přestože vedle dopravních prostředků minulosti člověka jeho okolí spíše vzdaluje. Prostor je dnes uspořádán pro automobilisty. Dovézt lze prakticky cokoli odkudkoli. Čím neobvyklejší přání, tím větší cena se musí zaplatit, přání na našich cestách jsou ale skromná. V době volna si přejeme spíše zpomalovat.

Domy na Kopanicích jsou trojího druhu. Opuštěné a rozpadávající se starobylé příbytky ještě jakoby zázrakem zachované z minulých dob. Opuštěné svými bývalými obyvateli, kteří už neměli dostatek sil se o ně starat. Větší rodinná sídla z dob levného stavebního materiálu za normalizace. Trabantské tvrze. Mnohdy opuštěné zchátralé, signály rozpadu rodiny, s nepochopitelnými a nečitelnými příběhy síly, pýchy a vzdoru, přecenění se, životního omylu, chyby. Měli málo dětí? Rozvedli se? Propadli pití, kartám nebo hazardu? Řádila tam nemoc, vyčerpali se příliš brzy a na ostatní nezbylo síly? Opuštěné pomníky pozdní doby, sídla lítostivě nedospělá, nezabydlenci, kterým nebylo dáno ani projít pubertou. Poraženiny. Vedle nich domky současných majitelů, soukromé centrály řádu, energie, signály života. A turistické objekty, jejichž počet se pod kopci Bílých Karpat stále zvyšuje.

Člověku se v krajině zasteskne po příbězích, a je jedno, zda je turistou doma, nebo v Provence. Místní autory tam venku ovšem nezná, a tak se mu dostane jen odkazů pro běžné turisty. Arles a místa, kde maloval Van Gogh. Větrný mlýn Alphonse Daudeta ve Fontvieille. Na Mont Ventoux mezi prvními vystoupal Francesco Petrarca, doprovázen svým bratrem a dvěma služebníky. Bylo to 26. dubna 1336. Navštívíme vesnici okrových zdí Roussillon, kde se během druhé světové války po dva roky ukrýval Samuel Beckett.

V Bílých Karpatech míříme k vinařským oblastem, zastavujeme ve Vlčnově, kde nacházíme několik původních domků dole v obci. Původní domky byly bílé s modrou podezdívkou. Stejně tak vypadají Vlčnovské búdy, vinařská stavení nahoře na kopci. Je nedělní dopoledne a búdy jsou zavřené. Jen v jedné místní vinař, lehce ovíněný, stejně jako za chvíli já coby neřidič. Inženýr z nedaleké továrny na dopravní letadla Let Kunovice, tam to všechno padlo, naznačuje osud závodu. Víno snad nepadne nikdy, v tom nebyli dříve na vesnici závislí na podmínkách světového trhu. Ale ta fabrika dávala i místním lidem křídla. Přestože si tam za socialismu moc nevydělali, měli k Letu rozhodně silný vztah. Víno, které nám nalévá, je dobré, s krásným švestkovým buketem, jeho chuť dlouho vydrží. Odcházíme a fotíme si další búdy a vinař se za chvíli za námi jde podívat, na hlavě moji kšiltovku a plastovou láhev s vodou, kterou jsem v jeho búdě nechal. Večer téhož dne zavítáme až do Bzence a až do Vracova, na druhou stranu řeky Moravy.

Směřujeme ke kapli svatého Antonína na Blatnické hoře za Ostrožskou Lhotou. Přijedeme brzo dopoledne, ale místní farář nám kapli otevře a trpělivě počká v zakristii. Sedíme v tiché kapli. Na cestách jsme viděli nedávno postavené kostely, v Suché Lozi, v Bystřici pod Lopeníkem, v Luhačovicích, v Šumicích. Vzpomenu si, jak mi pan Z., tehdy ředitel Klubu kultury v Uherském Hradišti, ukazoval v jedné historické publikaci fotky od této kaple, z války, chasa v krojích s pravicí zvednutou k nacistickému pozdravu. S jakým slavnostním úsměvem mi je ukazoval a ptal se beze slova, zda chci také mezi ně, co mají tyto věci v archivu, a proto nemohou chodit do kostela. Jak čas letí, můžeme tomu rozumět, zda to nebylo jenom divadlo, zda to nebylo povinné představení pro návštěvníky z tehdejšího Německa, pro správce tehdejšího válečného protektorátu.

V neděli mají u kaple pouť Vlčnovští. Mše se koná venku, chvíli posloucháme kázání. Jak zpytovat svědomí, jak myslet o době, o pokoji moravských vesnic, o katolické poslušnosti a bohabojnosti? Na ukazování podobných „neslušných“ obrázků z minulosti je vidět rozdělení dnešní moravské vesnice. Lidé si mají co vyčítat. Ti s křížem, ti s hvězdou, ti s lahví něčeho ostřejšího, tamti a tito... Lidé se dnes dělí, žijí různě a věcí, co je spojuje, ubývá. Nejvýraznější rozdělení, které jsem kolikrát viděl: na děti, co chodí do hodin náboženství, a na ty, co tam nechodí. Na děti, co chodí na lidovecké akce, a na ty, co tam nechodí. Nejrychleji ale přibývá těch, co chtějí mít s těmito věcmi pokoj. Možná je to dobře, ale u toho asi nezůstane. Symbol rudé hvězdy pořád přetrvává, ale v takové krajině je vidět, že jen mizivě, v prostředí vysloveně okrajovém.

Na moravských cestách se lidé objevují nehledaně. V Provence panuje v tomto směru klid, vystačíme si sami, na kole projíždíme po silnicích a místní se na našich cestách příliš nevyskytují. Jsou ochotní,

Člověku se v krajině zasteskne po příbězích, a je jedno, zda je turistou doma, nebo v Provence. Místní autory tam venku ovšem nezná, a tak se mu dostane jen odkazů pro běžné turisty. Arles a místa, kde maloval Van Gogh. Větrný mlýn Alphonse Daudeta ve Fontvieille. Na Mont Ventoux mezi prvními vystoupal Francesco Petrarca, doprovázen svým bratrem a dvěma služebníky. Bylo to 26. dubna 1336. Navštívíme vesnici okrových zdí Roussillon, kde se během druhé světové války po dva roky ukrýval Samuel Beckett.

V Bílých Karpatech míříme k vinařským oblastem, zastavujeme ve Vlčnově, kde nacházíme několik původních domků dole v obci. Původní domky byly bílé s modrou podezdívkou. Stejně tak vypadají Vlčnovské búdy, vinařská stavení nahoře na kopci. Je nedělní dopoledne a búdy jsou zavřené. Jen v jedné místní vinař, lehce ovíněný, stejně jako za chvíli já coby neřidič

Ploština je dnes zapomenutá a prázdná. Barbarství, které je vždycky připraveno vyvřít, vyvalit se ze země puklinami času, je snad udržováno v mezích kříže u cest, kaplí, která byla v Ploštině obnovena hned po válce. Snad opravdu přinesla na toto prapohanské místo smíření, postavili ji tu po válce dříve než amfiteátr a dříve než betonový pomník osvoboditelům. Pusté a prapodivné svahy světa, kde je barbarství tak blízko.

Na Mont Ventoux jedu sám, nestačím, dávám si mnoho přestávek. Počasí je našemu záměru nakloněno, máme skoro celou cestu vítr do zad. Je to ze Saultu šestadvacet kilometrů, během nich cesta překoná rozdíl 1200 výškových metrů. Nejlepší trasa celého zájezdu. Samozřejmě, viděli jsme i klášter Abbaye de Senanque, jenže tam jsme přijeli moc brzy a nedostali se dovnitř. Byli jsme na místě Fontaine-de-Vaucluse, ale tam s námi bylo tolik turistů...

ale také již zvyklí žít odděleně od turistů. Řeč se mnou zaplete prodavačka v obchodě Muzea levandulí mezi Cabriéres d?Avignon a Coustellet, když mi nabízí ještě jeden parfém, se slevou. Je hezká, spolknu větu, že mám jen jednu přítelkyni, snad mě mohlo napadnout něco vtipnějšího a snad jsem měl ten druhý parfém koupit. Před obědem téhož dne, kdy jsem si udělal vlastní program a oddělil se od zbytku naší výpravy, přijíždím k Muzeu vitráží ve vinařské obci St. Pantaleon, soukromému muzeu v prostorné hale ukryté v úrovni okolního terénu. Vypadá sympaticky, ale mají kolem oběda klasickou místní dvouhodinovou přestávku a přijel jsem pozdě. Projíždím ke kapli ve vesnici a procházím přilehlým hřbitovem s kamennými náhrobky. Už jen pár kilometrů cesty a mohu jít nahoru úzkými uličkami Gordes až ke křižovatce na náměstí. Pak do kempu, najíst se ze zásob, rozbalit věci, na pár chvil zabrat celou chatku...

Vyjížďka do Luhačovic, slaný pramen dr. Šťastného. Pak Zlín, který se chystá na čtyřicátý ročník Barum rallye. Město, které vzniklo jaksi z ničeho, na okraj nápadu vyrábět boty ve velkém. Jsem poprvé na ochozu Baťovy správní budovy, zlínské jedenadvacítky. Zlín je ztělesněná idea světského města, města, které má disciplínu, jehož budovy slouží centrální fabrice, výrobě, a současně je to labutí píseň pravítkem nalinkovaného urbanismu. Dnes většina nápadů a myšlenek nepřečká ani čtyřletý horizont do příštích voleb. A boty se už také vyrábí jinde, ve městech, která vznikla snad podobně rychle, jenže živelně, bez plánu, chaoticky, nahodile, v běžnému člověku nedostupně vzdálené Asii. V tamních dílnách pracují taky bývalí rolníci... Město kupodivu nepřestalo žít. Výrobu nahradil obchod a služby. Poměrně velkou mezeru zaplnil také rozmach úřední činnosti státní správy. V budově mrakodrapu, odkud koncern Baťa řídil desítky svých továren a tisíce obchodů po celém

světě, jsou dnes různé úřady Zlínského kraje. Jejich pracovníci dohlíží na život čtyř okresů, z nichž je kraj složen. Baťovu školu práce vystřídala univerzita se svými samovolně se množícími fakultami a katedrami.

Univerzita dokonce obsadila i budovu bývalé stavební průmyslovky, kam jsem docházel za svých středoškolských let. Z jedenadvacítky vidím její velká ateliérová okna, také ta na západní straně. Neodbytně se mi vybaví atmosféra konce osmdesátých let, odpolední dvouhodinovky povinného předmětu socialistická ekonomika, přednášky o chozraščotu, který měl být jednou z posledních forem záchrany pro kolabující sovětské hospodářství. Podzimní odpoledne se západem slunce nad velkou šedou stěnou zlínské teplárny za vlakovým nádražím. Oheň slunce, vzdalujícího se s ubývajícím dnem. Socialistickou ekonomiku jsme dávno znali nazpaměť, měli jsme s ní v té době už dostatek zkušeností, táhlo nás to jinam, dál, za svět nepopsaných zdí.

V pondělí po cestě do Vracova vyjíždíme k Vizovickým vrchům. Parkujeme na návsi ve Vysokém Poli a jdeme do kopců. Nejprve k prameni na Rovném, kde zrovna probíhají stavební práce. Pak na Suchý vrch, svačíme v lese u kapličky svatého Františka a směřujeme na nejvyšší bod hřebene, vrch Klášťov. Už s nízkými mračny nad hlavou přicházíme k vyhlídce na Bratřejov. Mezi domky v dálce probleskuje pamětihodný novogotický kostel svatých Cyrila a Metoděje, patronů Moravy. Ale my míříme dál do kopců, k nejvyššímu vrchu tohoto hřebene, kterým je Klášťov. Tamní les je toho dne tichý a nijak zvlášť přívětivý. Pod vrchem nás tabule naučné stezky informuje o pravěkém hradišti a existenci kultovního místa Velkomoravské říše. Při archeologickém průzkumu před čtyřmi lety zde našli na 450 předmětů z pozdní doby bronzové a starší doby železné. Předměty byly zřejmě na Klášťov přinášeny z kultovních důvodů, k uctění pohanských bohů ohně a bouře. Archeologové kolem kopce objevili řadu slovanských mohylníků, se zřetelnými pohanskými obětními zvyky. Místo je opředeno řadou pověstí a bájí. Zbývajících tři sta metrů k vrcholu poznamenává zvláštní tíseň. Na zalesněném vrcholu kopce je pískovcová tabule s jednoduchým kovovým křížem. Otisky v pískovci při podrobnějším zkoumání připomínají zkamenělé monstrum, vesmírnou loď, zakleté poselství kosmických dálek. Opodál stojí jednoduchý dřevěný altán, pamětní tabule naučné stezky připomíná archeologa dr. Jiřího Kohoutka. V dusnu a šeru před deštěm scházíme zpět na turistickou cestu a jdeme ke Svéradovu. Směřujeme na Ploštinu a nejsme sami, jde s námi ještě někdo, je tiše slyšet štěkání psů, dusot nohou běžící roty vojáků v šedozelených celtách, kabáty mají od krve, jejich křik se mísí s tlumeným vytím psů v dálce, Němci běží směrem k vesnici, kterou zapálí, kde popraví dvacet čtyři vesničanů, je pár dní před koncem války. Po stezkách ke Klášťovu přichází pohané v kožešinách, s kamennými mlaty v rukách. Ploština je dnes zapomenutá a prázdná. Barbarství, které je vždycky připraveno vyvřít, vyvalit se ze země puklinami času, je snad udržováno v mezích kříže u cest, kaplí, která byla v Ploštině obnovena hned po válce. Snad opravdu přinesla na toto prapohanské místo smíření, postavili ji tu po válce dříve než amfiteátr a dříve než betonový pomník osvoboditelům. Pusté a prapodivné svahy světa, kde je barbarství tak blízko.

Na Mont Ventoux jedu sám, nestačím, dávám si mnoho přestávek. Počasí je našemu záměru nakloněno, máme skoro celou cestu vítr do zad. Je to ze Saultu šestadvacet kilometrů, během nich cesta překoná rozdíl 1200 výškových metrů. Nejlepší trasa celého zájezdu. Samozřejmě, viděli jsme i klášter Abbaye de Senanque, jenže tam jsme přijeli moc brzy a nedostali se dovnitř. Byli jsme na místě Fontaine-de-Vaucluse, ale tam s námi bylo tolik turistů... Vodě to bylo jedno, ve Fontaine-de-Vaucluse vyvěrá silný proud studené a průzračně čisté vody zpod 230 m vysoké vápencové skály. Je to největší takový pramen ve Francii a pátý největší na světě. Kousek před tím místem jsem zastavil u restaurace v jednom místním mlýně, na lehký oběd a malé pivo, La Biere des Cigales... a pohár té vody. Na přání dostanu ještě jednu sklenici, kterou mi s úsměvem přináší zadarmo, v orosené karafě. Vyjíždím pomalu ke hřebeni Mont Ventoux, těch dvacet šest kilometrů nakonec uzrazím za dvě a půl hodiny. Nejkrásnější pasáž je nad rozcestím Chalet Reynard, posledních šest km. Člověk je tam už pořádně vysoko, blíží se k cílové metě ve výšce 1909 metrů, k meteorologické stanici, která je na vrcholu hory. Zvedá se vítr, bíle zbarvené vápencové svahy jsou jen sporadicky porostlé trsy zakrslých jalovcových keřů, kterých s výškou stále ubývá, v posledních stovkách metrů nejsou pak už skoro žádné. V té výšce z člověka odpadají všechny bloky běžných úzkostí, neviditelná břemena běžných dní. Pohyb jako by byl jednodušší, přestože fyzicky tělo těžkne. Lépe se dýchá, na únavu není tolik času, v silném větru je důležité vůbec se udržet na silnici. Neviditelná lana, kterými k sobě člověka poutá údolí, v té výšce pomalu povolují. Jde to líp, přestože vrcholek hory bouří větrnou smrští a posledních pár desítek metrů musím jít pěšky, dokonce se zout, protože mám starší typ cyklotreter, ve kterých se v takovém větru po hladkém asfaltu chodit nedá. Bosý po silnici na vrcholu 1909 metrů vysoké hory. Na chvíli prostý. Schovávám se chvíli mezi ostatními cyklisty v krámku se suvenýry v prvním podlaží meteorologické stanice. Beru si nějaké pohledy a hrnek na kafe. Před sjezdem na druhou stranu.

Zdeněk Mitáček

Extentýky

Extase československého filmu

Ostravská extase

Na přelomu září a října probíhá festival Ostrava Kamera Oko. Součástí tohoto festivalu je také sekce Ostrava ve filmu, která představuje hrané či dokumentární, celovečerní i krátkometrážní tituly tím či oním způsobem spojené s tímto městem. Proto se v této Extasi zaměříme na obraz Ostravy v československém filmu 30. a 40. let.

Ostrava se jako velkoměsto začala formovat především od 20. let 20. století, odkdy byly k tehdejším samostatným městským celkům Moravská Ostrava a Slezská Ostrava připojovány okolní obce a vesnice. Ke spojení Moravské a Slezské (dříve Polské) Ostravy došlo až během protektorátu v roce 1941 a město dostalo název Moravská Ostrava. V roce 1946 byl název zkrácen na současnou podobu Ostrava.

Filmaři ani scenáristé se na Ostravu příliš často nezaměřovali. Město bylo vnímáno především jako místo hornického a hutnického průmyslu, které leží v periferní oblasti u hranic s Německem (za první republiky) nebo Polskem (po druhé světové válce). To se odráželo i v oněch nemnoha zmínkách v rámci tehdejšího hraného filmu.

Prvním zvukovým filmem, který se pojil s Ostravou, bylo Zlaté ptáče (1932). Jednalo se o melodrama se sociálními prvky. Hlavní motiv se točí kolem pracovníka v hutnických závodech, proto exteriéry k tomuto snímku vznikaly na Kladně a také na Ostravsku. Sociální tematika byla u československého filmu ve 30. letech poměrně nezvyklá a na těchto projektech se často podílela levicová avantgarda (viz i snímky Ze soboty na neděli, Hej-rup! apod.). V případě Zlatého ptáčete to byl divadelník a hudební skladatel E. F. Burian, který k filmu vytvořil hudbu. Ve snímku zazněly jeho známé písně Kdybych se byl nenarodil nebo Má panna je v Panama sama, které nahrál Orchestr Jaroslava Ježka.

Znovu se filmaři do Ostravy podívali až v roce 1948, zato ale hned kvůli dvěma filmům. Případ Z-8 (1948) bylo propagandistické drama o záškodnících, jehož stěžejní část se odehrávala v hutnických závodech. V exteriérových záběrech se objevují Kladno, Vítkovice a třinecké železárny. Jednalo se hlavně o dokumentární záběry s tématem

práce v hutích, tvůrci například na začátku filmu ukázali proces tavení železa.

Případ Z-8 Miroslava Cikána byl jedním z prvních filmů se zesíleným komunistickým akcentem. Zatímco budovatelský či dělnický diskurz se objevoval ve znárodněné kinematografii už od roku 1946 (Průlom, Polibek ze stadionu), s ideologickou propagandou se začalo během roku 1948. Tento film začal vznikat v květnu tohoto roku, tedy necelé tři měsíce po únorovém puči, a je to možná první snímek, ve kterém se objeví společenské otitulování „soudruzi“. Jeho děj se odehrává v roce 1947 a kritizuje západní státy, sabotéry z domácích řad a nekomunistické strany Národní fronty. Závěrečný záběr dokonce odkazuje k roli lidových milic během únorového puče.

Ljuba Hermanová jako tanečnice Káťa ve filmu Nezlobte dědečka.

Do úplně jiné kategorie spadá psychologický film Svědomí režiséra Jiřího Krejčíka. Zatímco děj filmu Případ Z-8 se odehrává v nespecifikovaném českém městě mimo Prahu, Svědomí je přímo zasazeno do Brna, Ostravy a Frenštátu pod Radhoštěm. Pojišťovací úředník Doležal z Brna jede do Ostravy na revizi. Přes noc se zdrží ve Frenštátě pod Radhoštěm s milenkou a ráno autem nešťastně zraní malého chlapce, který následně zemře. Muž se musí vyrovnávat nejen s reakcemi rodiny, ale také se svým svědomím.

Ve snímku zahlédneme dobové záběry vysokých pecí ve Vítkovicích nebo pohled na Ostravu z ptačí perspektivy. Exteriéry byly natáčeny také v Beskydech a ve Frenštátě pod Radhoštěm. Za zmínku stojí, že obyvatelé Ostravy nehovoří ostravským dialektem, pokus o specifickou mluvu se objevuje pouze v případě frenštátského učitele.

aNovinář Blok (vpravo, hraje Franta Paul) se pokouší udělat rozhovor s malířem Boreckým (Ota Bubeníček).

Soudobá kritika Případ Z-8 vychvalovala, zatímco Krejčíkův snímek tak slavně nedopadl. Dnes je tomu přesně naopak. Ve Svědomí zaujme až takřka bergmanovské přeostřování či nájezdy na obličeje postav nebo hitchcockovská rapidmontáž ve scéně havárie – použité však zhruba pět let před těmito mistry. Je zajímavé, že film získal čestné uznání na mezinárodním filmovém festivalu v Durbanu až v roce 1955.

Kromě těchto tří snímku už na území dnešní Ostravy vznikal pouze film krátký, reklamní snímek Svatopluka Innemanna Bílý cíl (1937). Jeho část tvoří přednáška o výrobě a použití barvy Litopon, která se odehrává v Hrušově u Ostravy (Hrušov se stal součástí Ostravy až v roce 1941). Dokumentární část snímku popisující výrobu barvy se pak natáčela přímo v Hrušově.

Přesto ještě v některých filmech zaznamenáme zmínky o Ostravě, ať už dějové, lingvistické, či obrazové. Využití soudobého ostravského dialektu lze zaznamenat v operetě U svatého Antoníčka (1933). Pražský redaktor Blok chce udělat interview v Blatnici nedaleko Hodonína s malířem Boreckým. Protože malíř nemá žurnalisty v oblibě, hodlá se k němu Blok vydat v přestrojení za místního občana. Dcera starosty Marina jej ale upozorní, že neovládá moravský dialekt. Blok na to odpoví: „Byl jsem tři roky v Moravské Ostravě, tak přece umím moravsky.“ Na to Marina poznamená: „Aha, to sú ti chachaři!“ Blok poté zamíří v lokálním kroji k malíři, a když se s ním setká, řekne mu: „Panie majstře, joch slyšelem, že vy moc trefno malujetě tutajši šumne chlopky. Vitě? A tu ja bych tež hromsky rad vam robil tego modela.“ (čas 26:00) Na malířovu otázku, odkud je, Blok odpoví: „Tutajši, rozumite mně?“ Malíř jeho lest prokoukne a odmítne se s ním bavit. Formální stavba Blokových promluv přitom odpovídá dobové podobě ostravského nářečí.

Významnou reprezentaci Ostravy jako prostoru najdeme v burianovském filmu Nezlobte dědečka (1934). Továrník Daněk

Miloš Nedbal a Jan Prokeš ve filmu Svědomí.

má krátce po svatbě, když mu jeho bývalá milenka z Ostravy Káťa pohrozí, že jej před manželkou zkompromituje. Daněk se proto vydá do Ostravy, kde večer navštíví moderně vyhlížející bar, v němž je jeho bývalá milenka tanečnicí. Káťa však má vlastního milence, a proto se chce Daňka zbavit, nejlépe ještě půlnočním rychlíkem do Prahy. Oba se nakonec dohodnou a Daněk odjede.

V rámci reálií nevidíme nic, co by odkazovalo k Ostravě – exteriéry ani specifický jazyk. Ostravu reprezentuje pouze slovní určení – tvůrci zřejmě potřebovali dostat postavu co nejdál od Prahy, ale přitom do míst, kde se ještě hovoří česky. Přesto se zde odehraje téměř deset minut filmu, podstatnou část ale vyplní tanec a píseň v podání Ljuby Hermanové. Za zmínku stojí fakt, že v celém filmu není specifikováno, zda jde o Moravskou či Slezskou Ostravu – všichni zainteresovaní hovoří prostě o Ostravě.

Sekvenci odkazující k Ostravě najdeme ještě ve filmu Klapzubova XI. (1938). Reportážní pasáž uprostřed filmu shrnuje výsledky klapzubáků během jejich turné po Československu. Reportér Běhounek tak hlásí do tiskárny: „Haló, tiskárna? Pište: Klapzubáci vítězí v Moravské Ostravě 7:0.“ Obrazově tuto informaci doplňuje ilustrační záběr těžní věže, vystřižený zřejmě z filmového týdeníku. Zajímavé je, že Klapzubáci se utkali s Moravskou Ostravou, ačkoli v době vzniku snímku již rok hrál nejvyšší fotbalovou ligu tým Slezské Ostravy (jako první ostravský klub vůbec vstoupil do ligy v sezoně 1937/1938).

První „ryze ostravský film“ vznikl až v roce 1950. Jednalo se o snímek Jiřího Weisse Poslední výstřel, který vyprávěl o osvobozování vítkovických hutí v roce 1945. Ve filmu z velké části vystupovali ostravští herci, a proto ve snímku zůstalo zachováno tehdejší ostravské nářečí. Dílo je dnes tedy cenným dokumentem nejen z obrazového, ale i z lingvistického hlediska.

Michal Kliment

Dva Liszt a Wagner...

...v Piešťanech

2.

3.

Text Š, obrázky T

Špalíky

Z antikvariátních banánovek

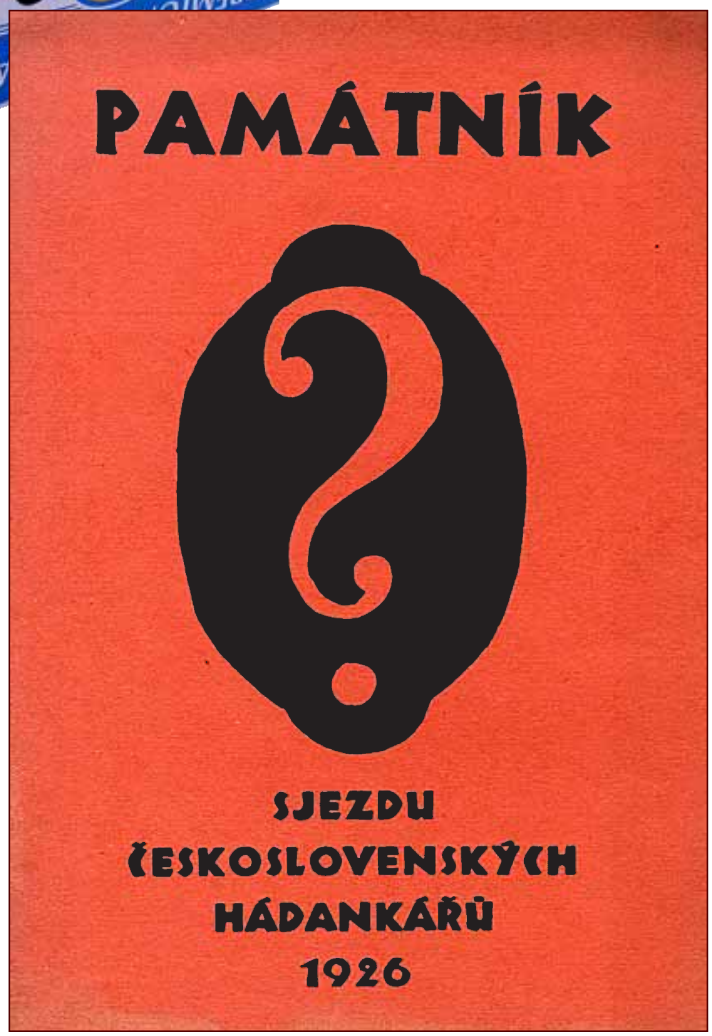

Vzpomínky strýčkovy

Když vznikl u nás spor o pravost rukopisů, složil jsem skládačku s tajem a ta byla příčinou, že jsem se stal tichým redaktorem hádankářské části ve Zlaté Praze, která s tehdejším Světozorem a později s Besedami lidu byla jediná, jež hádanky pěstila ve větším rozměru. V roce 1882 jsem přišel na své první učitelské působiště do Vinoře a o jubilejní výstavě pojal jsem myšlenku, abych některé pěstitele, známé jen podle jmen, poznal osobně. Tato první hádankářská schůzka byla v restauraci U dvou kosů v Panské ulici. Bývalo nás nejčastěji sedm a ta sedmička byla základem pozdějšího tisícového sdružení, které známo širší veřejnosti pod jménem Rodina českých hádankářů. Jsouť pěstitelé hádanky duševně spřízněni a proto zcela příhodný název rodina. Další schůze konaly se později U Glaubiců na mé Malé Straně. Mohu snad říci mé, vždyť jsem zde s tím spolkovým malostranským životem takřka srostl, zastávaje v mnoha spolcích funkce nejpřednější. V tomto čase zapisoval jsem adresy pěstitelů do zvláštní knížky, kteráž byla základem seznamu všech hádankářů. Jsou nyní ve dvou knížkách s indexy, které s ostatními doklady vyžádal si ředitel PhDr. Čeněk Závrt pro archiv Rodiny č. hádankářů do Národního musea i se skříní, jež zhotoviti jsem dal k I. Pražskému sjezdu. Chtěl jsem tímto soustředěním docíliti, co dobře praví známé heslo: Celek vše, osobnost nic!

Památník sjezdu československých hádankářů 1926

Jako se tvořilo ústřední sdružení v Praze, tak vznikaly později kroužky též po našem venkově. Největších metamorfos dočkal se jistě studentský kroužek pardubických Perníkářů. Na kroužek v Litomyšli též rád vzpomínám, a s mnohými členy jeho se stýkám v běžném životě. Jsou to: PhDr. Ferd. Rompolt, okr. šk. inspektor v Turnově, oba známí literáti doktoři Pátové, ThDr. Josef Cibulka, univ. profesor, JUDr. Štěp. Somer, županský tajemník, G. Fiedler, kontrolor šek. úřadu. Když v pražském alumnatu založen kroužek Sebranka, nenapadlo nikoho ze zakladatelů, že dají počátek Českému hádankáři, a prvním redaktorem byl + Kober-Jaroměřský, původce tohoto kroužku. Originálně, po způsobu starých kronikářů, vylíčil začátky kroužku Taj soudní řed. Fr. Hrdlička (viz 12 č. I. ročníku Taje). Začátek Vlastenecké družiny Oříšek by mohl napsat nejvěrněji Jos. Mlejnek a první světoborné činy Vejlupku snad někdy vylíčí Dlouhán (Fr. Kaftan-Lidický, obecní tajemník v Oseku u Mostu).

Z velkého počtu kroužků (přes 300) ve válce nezůstal ani jediný a musely se po válce oživovati. Jen kroužek náš scházel se ve válce U Brejšků i v době válečné.

Mezi smutné vzpomínky té doby zařadím krutý osud horlivého člena Karla Muzikáře, který svého času řídil hádankovou rubriku v Ilustrovaných listech. Jako důstojník byl zajat v Italii. – Ježto mu jeho snoubenka málo psala, jsouc nemocna z jeho náhlého odchodu do války, dal se oddati válečným sňatkem. A teď slyšte! – Umřela, aniž by o tom věděl, a on za krátkou dobu umřel také v nehostinné cizině, takže se ani jako manželé neviděli.

Skoro všech větších sjezdů jsem se účastnil, a proto, chci-li si vybaviti příjemné chvíle, vezmu si sjezdové fotografie z Kostelce, Pardubic, Plzně, Kutné Hory, Olomouce, Hořovic atd. V době nejposlednější byly zdařilé též moje zájezdy do Jilemnice, Podskalí a Babiččina údolí, ač návštěvou už slabší. Jak jsem se po vlastech toulával a překvapoval své členy, vylíčil jsem ve svých 50 potulkách, jež znají mnozí z Vydrových Besed, z almanachů, z Mladého Čecha, Květů mládeže aj. V trvalou upomínku mé návštěvy věnoval strýčkovi kroužek Krakonoš nádherný zarámovaný diplom, jenž visí nad mým stolkem a dosud slyším průvodná slova + Věkoše Kadavého, když mi jej odevzdával. Na první doby naší hádanky a na sjezd kostelecký vzpomněli jsme nedávno s legionářem drem. Rob. Vobrátilíkem, plukovníkem v presidiu ministerstva Národní obrany, který na podobizně sjezdové leží u nohou + Věkoše jako studios. Dnes by svým tělem zakryl polovici podobizny.

Jistě že každého bude baviti vzpomínka moje na originální rébusovou gratulaci, kterou k abrahámovinám mi zaslal MUDr. Vinc. Tomek z Chocně s adresou *Strýček v Evropě*. Případ ten dokazuje spolehlivost a přesnost naší pošty a mnozí adresují dopisy mně svědčící *Strýček na Malé Straně*, *Strýček pod pražským hradem* a p.

Mezi milé vzpomínky patří též chvíle, kdy jsem po prvé viděl své jméno pod černí tiskařskou. Bylo to, když moje hra Pestrá cesta zeměmi svatováclavskými poctěna první cenou v soutěži Vilímkově a byla přikládána jako premie k Malému čtenáři. V té době znalo skoro každé dítě tuto hru a jistě mnohý z čtenářů ji hrál, aniž by věděl, že autorem jejím byl strýček.

Hádanka: kdo byl strýček?

111. REBUS.

Mirko Šedivý.

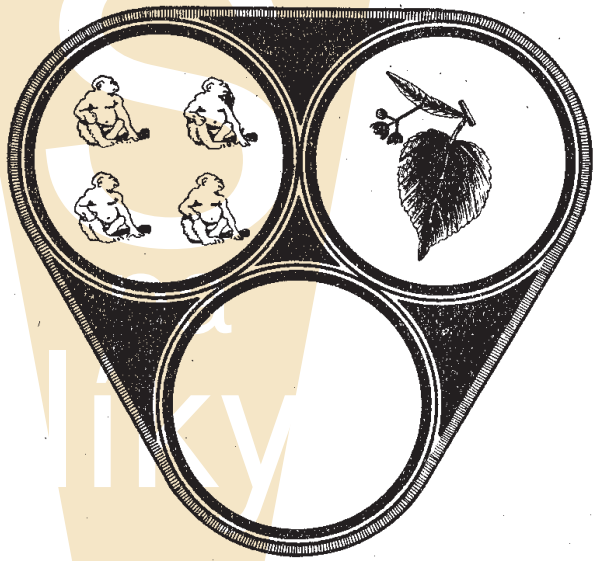

51. TAJEMNÁ ZPRAVA.

Fr. Řehák, Kunratice u Cvikova.

Přítelkyně mojí ženy,
nade všechny jiné milá,
jako žena konsulova
v Napoli se usadila.

Pamatuje tam však stále
na družku svou v rodném kraji,
a o životě svém dole
často zprávy posílá jí.

Poslední však její zpráva
nad vší míru stručná byla,
žena má se marně snaží,
záhadu by rozřešila.

Marně nad listem tím hloubá,
marně ruce svoje spíná,
pomozte jí, milí, zde jest:

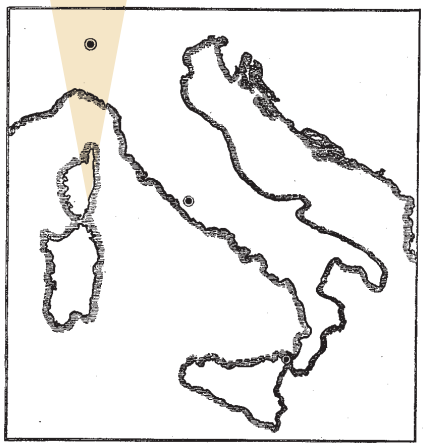

Mefisto

z Hranic.

32. REBUS.

Hádankářům ke sjezdu místo osobní účasti jako pozdrav posílá „Mefisto“.

Tenoučký svůj pojím hlas
k mocným jiných, zdravě vás.
A vám 'sílám k potěšení
kytičku zde, velectění:
Horu v Čechách, *žíravinu*,
chybu tiskovou, *„tóninu“*,
kterou dává pianista,
aby souhra byla čistá,
horka, strašná k zbláznění,
převrácené koření.
A pak dejte ještě v zad
české řeky čtvrtý pád,
nohu z taje, zpět, co pojí
firmu Pick & Löwy v boji
za ten hříšný mamon světa.
Tím se končí celá věta.

Jos. Kozák-Moravec,

řed. měšť. škol,
Jaroměřice.

2. SOUZVUČKA.

Ve slevárně v žáru peci
— — — — : „— — —
poněkud nás zchladí přeci!“
Když pak chladné větry dují,
— — — — —
ve velkém si nakupují.

Bohumil Džbánek,

kontrolor šekového úřadu a předseda Vlastenecké družiny „Taj“, Praha.

35. ZÁMĚNKA (sletová).

Jednatel Sokola Bartoš po
obědě hned se strojí
a na rozloučenou dává
hubičku pak ženě svojí.
Ta ho kolem krku bere, do
cesty se jemu staví,
aby ještě neodcházel; ale
Bartoš ženě praví:
„Nezdržuj mne s „k“ dneska
čas je mi tak drahý,
musím vítat s „g“, kteří
přijeli do Prahy“.

Jiří Špetla,

úředník,
Česká Skalice.

3. ČÍSELKA.

Mnohý člověk 1234564,
proto mluví 12534564.

4. PŘESMYČKA.

(Přísloví)

TOMÁŠ ŘEDÍK

Máři Matušková,

vdova po vrchním finanč. kontrol., Kukleny.

37. HÁDANKA.

Někdy bývá krátká, někdy také
dlouhá:
S předložkou potřeba kuchyňská
jen pouhá.

DOBRÁ ADRESA

Ant. Rybička,
učitel v. v.,
Voděrady, Morava.

6. ŽERTOVKY.

Která aromatická rostlina chová v patě ptáka?

Která svatá chová v sobě kartu a řadu vojáků?

Karel V. Kuttan
Železná Huť u Vrchlabí.

17. DĚLENKA.

—dl z H.

I.II. průvodkyně malých dětí,
I.V. do přímořských krajů letí,
IV.V. dlouhá cesta často zve se,
IV.II. váhu nikdo neunese,
V.II. z pušky často jasně zvučí,
I.IV. obouvat se dítě učí,
III. Pražáci vždy v létě pílí,
II.IV.V. povaha je v každé chvíli,
V.III.II. italské je město známé,
V.IV. na dlužníku vymáháme,
I.II.III.IV.V. slabiky když v souhrn vzaty,
objeví se nám muž svatý.

Prof. Oskar Nezbeda,
Hora Kutná.

8. REBUS.

Eda z Hory.

Tichounce večer snes' se při klekání,
klid svatý rozhostil se po celičkém kraji.
Kdo u řeky tam stojí, hlavu sklání.
Klid kolem je, však bouře v srdci Máni,
sny její o štěstí jí kvapně ulétají,
ba, prchly již, hoch zapomenul na ni.

Jen voda hučí, myšlenky jak v skráni,
na lících slzy se jí rozplývají,
ten řeky zpěv pohřební píseň hrá jí.
Již zvony zmlkly, již po klekání,
ona na břehu ruce k nebi vzpiala,
své sbohem šeptla, smutně zaplakala,
jak vlny v řece ňadra se jí dmula.

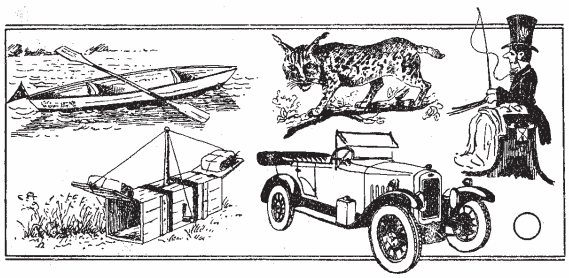

Ant. Pletánek,
Praha-Vinohrady.

18. VÝPUSTKA.

Má rachotu strejc Jura tento týden,
on vydělá si prachy velmi rád!
Jen, považte si, co má z lesa dovézt:
on tam má jeti ihned s „o".
A slečna Mici hrát chce na piano,
má učitel s ní tůru častokrát;
jí marně učí znáti klávesnici,
a přes měsíc už učí bez „o".

Mařenka Krejčíková
a Ant. Krejčík,
přednosta stanice
Dolní Kounice.

24. VSUVKA.

Do potoku dívka vstoupla —
není to snad k víře? —
za klepeta uchopila
známé *vodní zvíře.*
Do *nádoby* hodila ho,
jež na břehu stála;
sukénku, že smočila si,
tomu se jen smála.
Náhle objevil se mladík,
kolem ní se točí;
znenadání k zvířeti *on*
do nádoby skočí.
Leknutím se děva třese
a se tuze bojí:
před ní *celek:* s dlouhým vousem
muž z pohádky stojí.

JUDr. Frant. Vítek,
v Praze.

25. ZRŮDA.

Jsem sedlák malý, chudičký,
„správná" písničku hude,
úrodu kroupy mi pobily,
osud zlý stíhá mne všude.
Zámecký „zrůda"
spor se mnou před soudem vede,
o políčko, kde obilí
jediné zůstalo bledé.
Zlý osud život mi ztrpčuje,
zlý osud stíhá mne všude,
jsem sedlák malý, chudičký,
„správná" písničku hude.

K. Zapletalová,
choť inženýra
v Olomouci.

28. DĚLENKA.

V dubovém lese byl ukryt nepřítel
123 4 56748 490411.12 13.14 přepadl,
až v nočním tichu únavou zemdlí.
Čiperný hoch však na stráži stál,
i spatřil podezřelé stíny — — —
Zatroubil 1234567 48490 4 11.12.13.14
staleté se chvěly. Rázem oživl tábor
a nepřítel zbaběle prchal — — —

55. KONÍČEK.

Věnovaný památce padlého dobrovolníka
Jaroslav Jevelín.

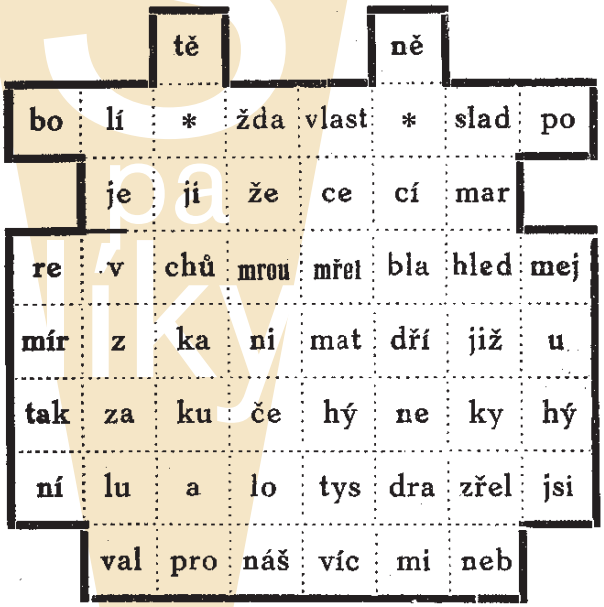

Slova vryta na pomník prvního padlého Čecha u Remeše za naši svobodu.
Byl to Lumír Březovský.
(Viz str. 37. „Památníku").

Anda z Prahy,
ANINKA BORTLÍKOVÁ,
člen „Strýčkova kroužku", Vršovice.

42. REBUSOVÁ SKRÝVAČKA.

Jak můžete se divit, milostpaní,
že maturita špatně dopadla?
Vy, která jste vždy vše hned uhádla,
děje se v mém srdci láskou chorém
k vám, nedostižná! Ba, nemáte skorem
slovíčka pro mne, sladké pousmání?
Ukrutná! Vždyť jen můj cit k vám zavál,
tu spoustu pravidel a cizích slov,
stěsnaných v mozku žhavém. — Na hřbitov
své marné lásky k vám já zašel lkát,
když, odpověď dobrou neschopen dát,
na otázku — jen udatně jsem plaval.

Proč? Ptáte se? Co do lomu mi, vrypu
tvrdosti, barvy? Já jen KÁMEN zřel,
v náručí jehož BŮŽEK LÁSKY tkvěl
— a smál se mému neblahému citu.

Bedřich Jestrzebski,
předseda klubu čsl. hádankářů, Praha.

41. ZVRATKA.

Ach, to bylo pěkné I.II.III.IV.',
na něž vzpomínat si nechci věru,
když jsem jednou ve světové válce
na stráži stál sám tak v lesa šeru,
v Rusku kdesi, v kraji IV.III. II.I.,
vzpomínal na domov, ženu, děti,
vtom však četa kozáků se zjeví,
a mne vleče s sebou do zajetí.

58. ZRŮDA.

Fr. Trobl.

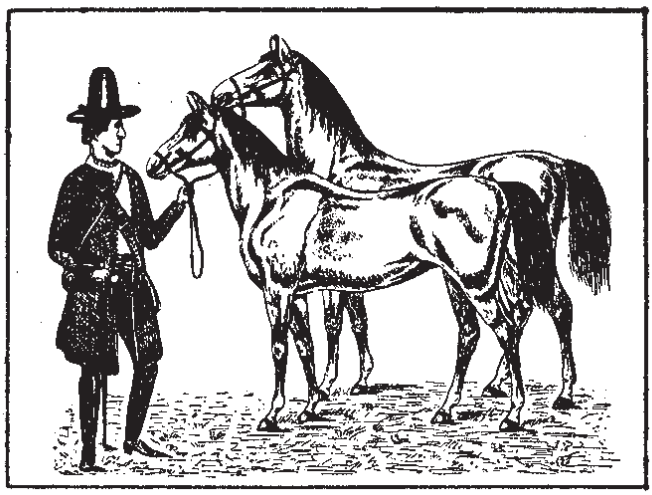

Št. kapitán v. v.
M. J. Raška,
zakladatel kroužku „Louňáci", Louny.

40. ČÍSELKA.

Ta má rodná vesnička,
lesa na pokraji,
bělounká je celičká,
kouzlo v ní se tají.
A ten život v osadě! —
co tu zpěvu, křiku,
slípka kdáká v posadě,
kohout ve kurníku.
Po návsi psi štěkají,
vepři v bahně kňučí,
v chlívku kozy mekají
a telátka bučí.
Voli až do noci řvou,
pomáhá jim kráva . . .
Končím přáním ódu svou:
„Vesničko, buď zdráva!"
Takto jeden básník pěl,
jak 1234567 velí,
a my s celým 6752341
dodat bychom měli:
Kravám z jeho vzácných ód
jistě srdce bolí,
pláče nad ním brav i skot
a žalem „řvou" voli.

60. SKLÁDAČKA.

Antánek.

S	y	n	e	k		člen rodiny
M	u	š	e	l	í	n látka
E	d	i	s	o	n	na hlavě
T	á	b	o	r		napiš na mapě
A	r	b	e	s		Čes. spisovatel
N	i	z	i	a		časopis
A	d	r	i	c		člen národa

62. REBUS.

Jaromír Zbroj, „Podřipan" Roudnice.

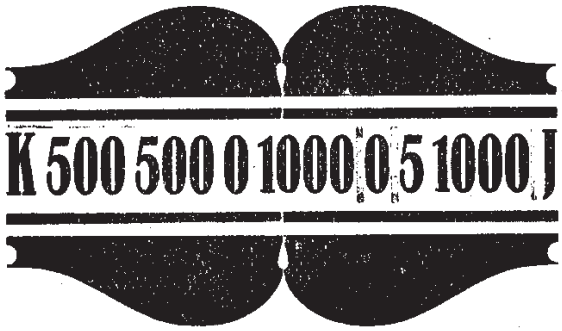

Josef Kloáč,
rolník,
kroužek „Ariáni",
Bezděkov u Něm. Brodu.

39. ZÁHADNÝ NÁPIS.

69. REBUS.

J. Špetla, Č. Skalice.

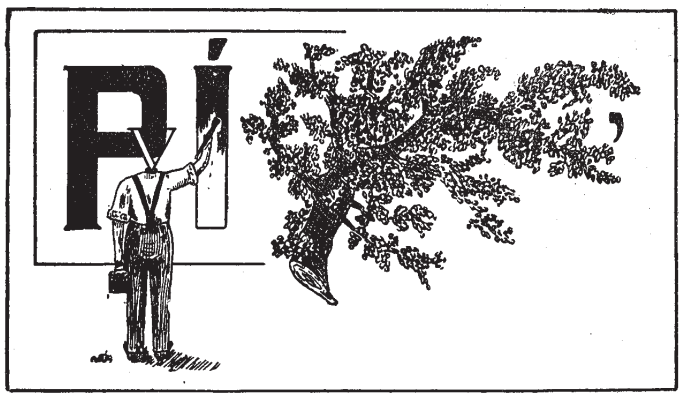

110. ZÁHADNÝ NÁPIS.

Hřebíček.

„Z HOR A LESŮ".

Rozluštění z úvodu článku

U hry Pestrá cesta zeměmi svatováclavskými byl coby autor uveden Jan Vl. Rychtařík. Zkratkou Vl. vytvořil strýček případným badatelům další hádanku. Řešení má dvojí: Národní knihovna ve své databázi uvádí Vlastimil a Památník národního písemnictví Vladislav. Nesporné je, že se narodil 1. 3. 1861 v Chocni, zemřel 19. 7. 1929 v Praze.

Připravil
Michal Šanda

Špalíky

Stalinští cenzoři přicházejí...

Přetiskujeme recenzi knihy Miroslava Fišmeistra od Jakuba Vaníčka, kterou jsme převzali z jeho blogu www.jakubvaniček.bloguje.cz. Zaujala nás ale nejen jeho kritika, ale především diskuse, která se pod ní rozvinula. Ukazuje totiž cosi, co je pro český literární svět typické: snaha odsunout na okraj jakákoliv ostřejší stanoviska. Recenze musejí být pokud možno hřejivé a nacházející perličky na dně i v těch nejméně povedených textech (pochopitelně kromě komerční literatury, která si žádnou takovou péči nezaslouží). A pokud snad zapochybujete o tom, že některá kniha měla spatřit světlo světa, označí vás za stalinského cenzora. Nad touto myšlenkou by si takový Josef Florian asi ukroutil hlavu...

Obálka jedovatá, obsah bídný. Fišmeister

Slovo formalismus bylo ve své době velmi populárním termínem, pomocí něhož se dal jednou provždy diskvalifikovat nejprve literární text, posléze i hudební skladba a vůbec jakékoliv umělecké dílo. Formalisté, nepřátelé lidu, otravovali zdravý vzduch a kazili vkus čtenářům – stalinská epocha se s takovými škůdci vypořádala po svém: buď je fyzicky zlikvidovali příslušníci tajné policie, anebo se spokojili s tím, že jejich díla vymazali z dějin kultury.

Přestože si slovo formalismus v sobě nese tuto extrémně negativní konotaci, bylo by třeba je znovu uvést do literárního provozu. Pokud by mělo označovat obrat umělců k pouhé formě a odsunutí významu nebo sdělení do pozadí, pak by jeho využití bylo zcela namístě.

Horkým kandidátem, jehož by se označení formalista nemohlo nijak dotknout, by byl básník a amatérský přírodovědec Miroslav Fišmeister, autor knih *Ten stolek je nízký!* (2005), *To okno je malé!* (2006), *Aspoň že postel je pohodlná...* (2007), (a překvapivě) *Pískoviště* (2007). Jeho poslední sbírka je na rozdíl od těch minulých nazvána velmi jednoduše: *Z* (Větrné mlýny. Brno, 2009).

Předpokládám, že ho hra na komponované názvy po dvou letech přestala bavit.

Fišmeisterova poezie je přímo učebnicovým kouskem autorského matlalství, svědčícím ani ne tak o invenci sdělovaného jako spíš o obsesivní potřebě něco říkat, chrlit ze sebe verše jeden za druhým bez jakékoliv tvůrčí ambice na jejich významové (nebo dokonce zvukomalebné) sepětí. Bez ladu a skladu vršená slova, jež jsou chaoticky seskládána do veršů, unyle plynou a jejich četba je strhující asi jako poslech tuneru během přejíždění FM pásma. Spoustu nesouvislých keců, které chtějí být dobrým vysíláním v případě tuneru, nicméně sem tam vytrhne aspoň nepříjemné pískání – jenže u Fišmeistera nic takového nehrozí ani náznakem. Formalismus jako lekce verbalismu.

Přibližně třikrát textura sbírky Z vyplaví sdělení, které má nejspíš sloužit důkazem, že myšlení ve světě ztracených souvislostí postrádá smyslu, např.: *Neexistence smrti / a její stálá přítomnost / jsou totéž. Zbytek textů tvoří převážně spojení podstatné jméno + přídavné jméno: Další chladné léto s ústy přehradních ryb. / Muší píseň, / věžní. / Modrá. / Otevřená zlomenina páteře, / oranžová kyselina / kapající na ultrafialovou míchu*; atd.

K vyzrálému básníkovu projevu samozřejmě patří smysl pro humor (*Úsměv uhlí. / Průtrž mačet. / Úsměv koksu. / Průtrž mačet. / Úsměv briket. / Průtrž mačet. / Dívka ráno zemřela.*), pro aluze a samosebou i neologismy (*Brambory z jam metra, / pro Zaziny další návštěvy. / Ó, ta měkkost chodby! / Polopomeranče přičinlivých bandikutů, / prázdná místa, / bonne nuit…*).

1) Dříve než bylo oficiálně vymezeno formalistní umění, poznalo se hlavně podle toho, že dokázalo pořádně nasrat sovětské ideology. V případě amatérského přírodovědce a ještě amatérštějšího poety Fišmeistera půjde ale nejspíš o jinou reakci: nutkavou potřebu zbavit se co nejdřív té žluté knihy, hodit ji do kontejneru, do kamen, kamkoliv, hlavně aby byla pryč. Předpokládám, že i to by autor chápal jako kritéria dobře odvedené práce.

2) Nedávno se mi dostala do ruky knížka poezie jakéhosi Fišmeisterovi podobného poety Horanského, nazvaná Amenkámen. Vzhledem k tomu, že vyšla někdy v polovině 70. let, ji řadíme k oficiální normalizační literatuře, jejíž autoři se zmohli vyhnout marastu své doby chvályhodným manévrem: jednoduše se schovali za symbolický nános metafor a hověli si ve všeobecné nestravitelnosti svých veršů. Fišmeisterovo dílo je jedním z mnoha důkazů, že ani dnes se situace nezměnila. Máme je tu pořád, poety, kteří utíkají před drsnou realitou neonormalizace do svých autonomních verbálních hájů. Čekají tam na ně nejspíš jejich přátelé, jimž potom rozdávají své knihy ku potěše obou stran.

3) Co vedlo nakladatele k tomu, aby tohle vydal? Skoro to vypadá, jako by se mělo vydávat všechno těm, kdož si seženou příslušný obnos a zajistí odběr alespoň poloviny nákladu.

Jakub Vaníček

Diskuse k recenzi

Tak já poezii nadvakrát nerozumím, pokud se nejedná o zveršované texty, ale ty umí číst každý, že :-). Knížku Z jsem vzala na delší chvíli do ruky včera, je to hezky udělaná kniha a každý, kdo do ní nahlédne, si v ní svou báseň určitě najde, i já ji tam našla.

Mod

Děkuji za reakci. Já si tam svůj text nenašel, třebaže jsem se zpočátku dost snažil. Jak jste ale asi poznala z mé reakce, není Fišmeisterova poetika nic, co bych dokázal ocenit. Kdybych zdokonalil software, který umí náhodně generovat slova, tak aby vysílal texturu v pravidelných intervalech substantivum-adjektivum, měl bych pak takového básníka jako na zavolání…

Jakub Vaníček

Dobrý odpoledne, díky za recenzi. Můžu si ji „přetisknout“ u sebe na webu, prosím? S (c) a odkazem, samozřejmě. K těm komponovaným názvům, nepřestalo mě to bavit, ale ta věta už v Profesionálech dál nepokračovala. Pozdravuju,

Miroslav Fišmeister

Milý Jakube, tušil jsem, že jste spíš ideolog, ale z toho nutně nevyplývalo, že jste takhle amúzický. Reagujete bohužel jako pravý (stalinský) cenzor: to, co VÁM nic neříká, je blábol a nemá právo na existenci. Radím zkusit se do knížky ještě podívat a zkusit do ní vniknout po boku toho, kdo ji psal, a kdo není nutně Váš nepřítel; možná objevíte svět, který Vás obohatí právě tím, čím se liší od toho Vašeho. Přeju Vám k tomu klid a inspiraci, srdečně

Petr Král

Dobrý den, recenzi si samozřejmě přetisknout můžete, nechť texty na internetu kolují jak libo. Těším se, že si budu moci přečíst i další sbírku a něco k ní napsat. Zdravím,

Jakub Vaníček

Vážený pane Králi, děkuji za přání. Snažil jsem se k textu přistoupit tak, jak mě nabádáte. Bohužel se mi to nepodařilo. Ocitl jsem se proto před dilematem: mlčet, anebo vyjádřit své odmítnutí?

Nemyslím si, že by nutně musela být každá reakce vedena v poli plného otevření se Jinakosti, Neznámému, Neuchopitelnému atd. Dokonce bych řekl, že nám chybí odvaha něco odmítnout zcela a definitivně – což samozřejmě neznamená, že jednou provždy zavrhneme i toho, kdo text napsal.

Když jsem si přečetl přirovnání ke stalinskému cenzorovi, sevřelo se mi srdce, jak se říká. Hájit se mohu pouze takto: na rozdíl od stalinského cenzora nepíšu s vědomím, že za mnou stojí zločinný mocenský aparát, čekající na rozkaz. Teprve ten totiž dělá cenzora cenzorem. Zdravím také srdečně,

Jakub Vaníček

Jakube, otázka je, zda by Vám ta náhodně generovaná slova byl ochoten někdo vydat :-)

Rozhodně je třeba připustit, že jsou lidé, kteří vnímají svět kolem sebe jinak, než je „běžně“ běžné, to tedy za prvé. No a za druhé musím říct, že jsem rozečetla mnoho knih světové beletrie vynášené recenzemi do nebeských výšin, a odložila je poté, co jsem se prvních 10 stran pokusila přečíst dvacetkrát, abych se chytla, ale nepovedlo se mi to. Přitom bych neřekla, že jsem čtenář zaseklý 30 let do Čtyřlístků, v osmi letech jsem měla přečteného celého Čapka, myslím Karla, a takto jsem si nastavila laťku dost vysoko.

Mod

P. S.: omlouvám se, měl jsem se zeptat dřív, co přesně znamená „jedovatá obálka“? Pavouka? Barvu? Design? Můj osobní názor – který Vám ovšem nevnucuju – je, že se Katce velmi povedla (ostatně jako kniha celá).

Miroslav Fišmeister

Milý Jakube, tak tentokrát jsme se minuli obloukem. Z se mi líbí, a to dosti, jak zde píše Petr Král, ono se tam dá ledasco najít, myslím pro mne osobně, je však podnětné přečíst zcela odlišný názor, nutí to k zamyšlení. Mimochodník, domnívám se, že například oproti vizuálu sbírky Milana Ohniska Azurové inferno, kde mi pojetí Větrných mlýnů vskutku vadilo, je Z vkusná kniha. Ale věc názoru je věc názoru. Pěkný den

Tomáš Čada

Alergická reakce

Jakub to říká zcela jasně. – V jeho světě nemají obrazové, slovní a prožitkové výboje místo. – Literatura je pro něj bojiště ideologizujících sdělení, která lze přímočaře aplikovat na jeho diskurzivní představu o světě masových, nadosobních sil. – Jazyk a svět M. Fišmeistera je takovému šablonovitému pojetí na hony vzdálen, ba řekl bych, že je někde na druhé straně. – Permanentní revoluce na poli vědomí a vztahu subjektu ke světu je pro společenského revolucionáře nepoužitelná.

Jakub sice nezastupuje v tuto chvíli žádnou mocenskou strukturu, takže lze vzít jeho názor na vědomí a tím to hasne, nicméně jeho avizované metody jsou jako šité na míru jakémukoliv totalitnímu establišmentu. – Myslím, že v jeho případě vhodně platí dětské pořekadlo „Kdo to říká, ten to je, tomu se to rýmuje“ :D

Ladislav Selepko

KRITIKIKRTEK KIKIRIKÍ

Horší je číst, že kritiku, tak jak ji napsal Vaníček, příspěvkáři odmítají naprosto scestným způsobem.

Ladislav Selepko: „Jakub sice nezastupuje v tuto chvíli žádnou mocenskou strukturu, takže lze vzít jeho názor na vědomí a tím to hasne, nicméně, jeho avizované metody jsou jako šité na míru jakémukoliv totalitnímu establišmentu.“

Takže kdo napíše: stojí to za hovno, to říkám veřejně já, Vaníček, a hodil bych to do kamen..., tak už leze do prdele každému „totalitnímu esteblišmentu“. Do piče svaté.

K lezení někam: Do prdele leze svým příspěvkem Tomáš Čada, a sice králi české lyriky P. Královi:

„Z se mi líbí, a to dosti, jak zde píše Petr Král, ono se tam dá ledasco najít, myslím pro mne osobně, je však podmětné přečíst zcela odlišný názor, nutí to k zamyšlení.“

Král: „Milý Jakube, tušil jsem, že jste spíš ideolog, ale z toho nutně nevyplývalo, že jste takhle amúzický. Reagujete bohužel jako pravý (stalinský) cenzor: to, co VÁM nic neříká, je blábol a nemá právo na existenci. Radím zkusit se do knížky ještě podívat a zkusit do ní vniknout po boku toho, kdo ji psal a kdo není nutně Váš nepřítel; možná objevíte svět, který Vás obohatí právě tím, čím se liší od toho Vašeho. Přeju Vám k tomu klid a inspiraci, srdečně PK.“

Totalitu (ČR) však nedělalo to, co bylo za totáče „totalitním esteblišmentem“, neb původní význam slova „establishment“ je „státonosná“, „stát podpírající a k jeho podpoře přispívající společnost“, která se skládá, minimálně od francouzské revoluce, z občanů, citoyens!

Jenže zde je opět průser, a to definice Státu. Totalitní náš stát u nás však nepodpíral Esťák, ale Kádrkvádr.

Ve Florencii v létě 1988 jsem potkal, náhodně při večeři, u sousedního stolu na náměstíčku s Davidem (měl jsem Trippa alla Fiorentina: z hovězích drštek i oháňky za pár korun se dají připravit naprosté delikatesy) jednoho člena tehdejšího socreálčeského Esťáku:

Měl sebou mladou „žábu“, tak o ní před ní mluvil, ta měla kolem krku „několik tenkých zlatých řetízků“, když mluvil o ní, potahovala si za ně. Byli na dovče.

Spali v hotelu (jak sám uvedl), kde noc stála v přepočtu tolik, co průměrná dělnice tenkrát v ČSSR brala za rok (jak jsem pak zjistil v průvodci), ale stěžoval si mně, že „nemohl jsem bohužel plánovat a zařizovat naši cestu do Toskány od nás, musela mi to vyřizovat naše pobočka v Londýně, dovedete si to představit?!“. Byl nějakým ředitelem jakéhosi Svitu na obuv v nějakém Gotvaldofje nebo kde.

„Krásně zatím! Po Gardském jezeře nás povozil náš obchodní partner ve svém člunu…“

„Měl Rivu?“

„Ale božínku, to nevím, pane,“ dodal shovívavě. „Ze dřeva, celá!“

„A dovolenou chceme zakončit na Capri.“

Chtěl sem se ho zeptat, shodně s Bobšem Josefa Věromíra Plevy, proč až tam, když třeboňské rybníky mají taky štiky…

Dnes má každý plnou hubu establišmentu, a před zrakem mu tancuje klon Karla Gotta, Železného a Koženého + Televizního Mareše v kožuchu.

Pokud tím míní kdos i naše „podnikatele“, pak je tento stát podepírán i celým stohem slámy.

Pokud vůbec někdo zde je to, co by měl být tzv. Etablovaný Mentál, pak asi Bakala; ten podepírá, když už nic jiného, tak šumavskou Modravu.

Totalitní byl velitel oddílu závodní milice.

Ale už soudruh ředitel byl sakra členem establišmentu; ale co podpíral von?

A nakonec: kdo byl konzistentní s tehdejší percepcí lidu pojmu establišment, když ne taxikář, zelinář nebo vekslák?

To je plácání, a vůbec: co je to „Diskursivní představa o světě masových, nadosobních sil“?

Když sám Diskurs je všecko: počínaje Výkladem přes Úvahu až po Objasnění.

Stejně tak v případě „Mocenské struktury“.

Je Nečas ve volbách zvolená Mocenská struktura?

Nevím. Paroubek stál ante portas a co? A nic. Nevyhrál. Je Parub elementem cs-Mocenské struktury? Házeli po něm véca, po struktuře…

Jestliže lidi jako Vaníček jsou názoru, že s Fišmeistrovou sbírkou Z lze zatopit, pak za to vřelé díky! A pak se může Král a spol. i posrat.

A přesto neexistuje v této věci žádný příměr ke stalinismu, cenzuře, mocenským strukturám či totalitnímu establišmentu. Vaníčkův názor je jeho názor. Stalinismus je stalinismus, cenzura je cenzura a Dršťky po florentýnsku holt nejsou Tripes & agrave; la mode Caen.

Zesnulý na raka německý všudybyl Christoph Schlingensief kdysi propagoval veřejně heslo „Zabijte Helmuta Kohla“.

Navrhl, aby lidi odjeli do Rakouska, a všichni hupli najednou do jezera Wolfgangsee, u nějž Kohl trávíval své odtučňovací kúry, a utopili tak kancléře při plavání rázovou tsunami. Nikdo Schlingensiefovi neříkal, že by si měl obohatit svůj svět a že je terorista a Stalin…

U nás, když jedna kumštýřka udělala z ledu bystu Klause a nechala ji na výstavě sluníčkem roztát, tak soudružka kdosi cosi nařídila, aby byla skulptura z areálu exhibice odstraněna.

Na Vaníčkovu kritiku, která se mi moc líbí, protože zmiňuje přesně ty věci, které mne serou minimálně na poli a v oblasti „obsesivní potřeby něco říkat, chrlit ze sebe verše jeden za druhým bez jakékoliv tvůrčí ambice o jejich významové (nebo dokonce zvukomalebné) sepětí“, reagují Král a spol. útočně. Aniž by ale, krom žvastů, viz nahoře, a žonglování se slovními pšouky, Vaníčkovi, když už, dali argumentativně do držky. Melou.

Vaníček se má jako „… tam ještě podívat a zkusit tam vniknout“, a k tomu ještě „po boku toho, kdo to tam napsal“, a sakra, že dotyčný prý navíc ani „není nutně Vaníčkův nepřítel“, jo a že Vaníček pak jako „možná objeví svět, který Vaníčka obohatí právě tím, čím se liší od toho Vaníčkova světa“.

Do hajzlu! Mně naprosto stačí, poznat svět někoho, ne každého.

Třeba jen na těch 5 nebo 10 minut, co si ten jeho svět čtu.

A jak si ten Vaníčkův svět čtu, tak se mi jeví jeho svět solidní svou vůlí hodné Nietzscheho.

Jenže Král navrhuje, aby se Vaníček změnil na Váňu a Íčka, a jal se vařit dort stylem Kočičky a Pejska.

Proč musí podobní myslitelé vždy myslet, že když je něco tak, jak to je, že by to ale mohlo být i obohaceno!?

Mrdat! Celá desetiletí snaží se designéři vymyslet Obohacení kladiva a Vylepšení špagátu.

Geniálně obohacený design vymačkávátka citronů Trojnožka věhlasného designéra Philippa Starcka má jednu nevýhodu:

Chybí ji zádržka na citronové pecičky. Nelze s tímto vymačkávátkem zabíjet hřebíky do cihel…; řekl by asi Petr Král, a napsal Starckovi sakumprdum neprodleně, že nectí múzy.

Rico

Čert

Obrazová kronika papá Razziho

V Docela velkém divadle byla 10. září stažena z kůže nová kniha Pavla Růžka. Na klimpr k tomu zahrál čtenářům Dobré adresy dobře známý litvínovský básník Daniel Hradecký.

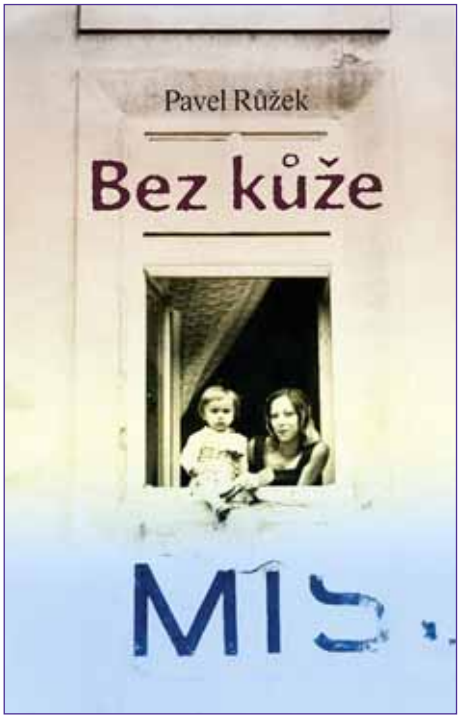

Obrazová kronika papá Razziho

Čert

Obrazová kronika papá Razziho

Filmový spot The Deal se probojoval mezi deset finalistů soutěže Philips Cinema Parallel Lines. Jeho ústřední herecká hvězda navštívila Prahu. Pavel Herot!

Čert

Martin Salajka – obrazy
Vernisáž se koná v úterý 14. září 2010
od 18 hodin.
Galerie Vltavín

Obrazová kronika papá Razziho

V Galerii Vltavín právě probíhá výstava obrazů Martina Salajky. Na snímku z vernisáže malíř se svou kurátorkou.

Čert

Obrazová kronika papá Razziho

Dveře svého ateliéru ve Středoklukách otevřel veřejnosti dokořán sochař Aleš Veselý.

Čert

Obrazová kronika papá Razziho

Vyšel

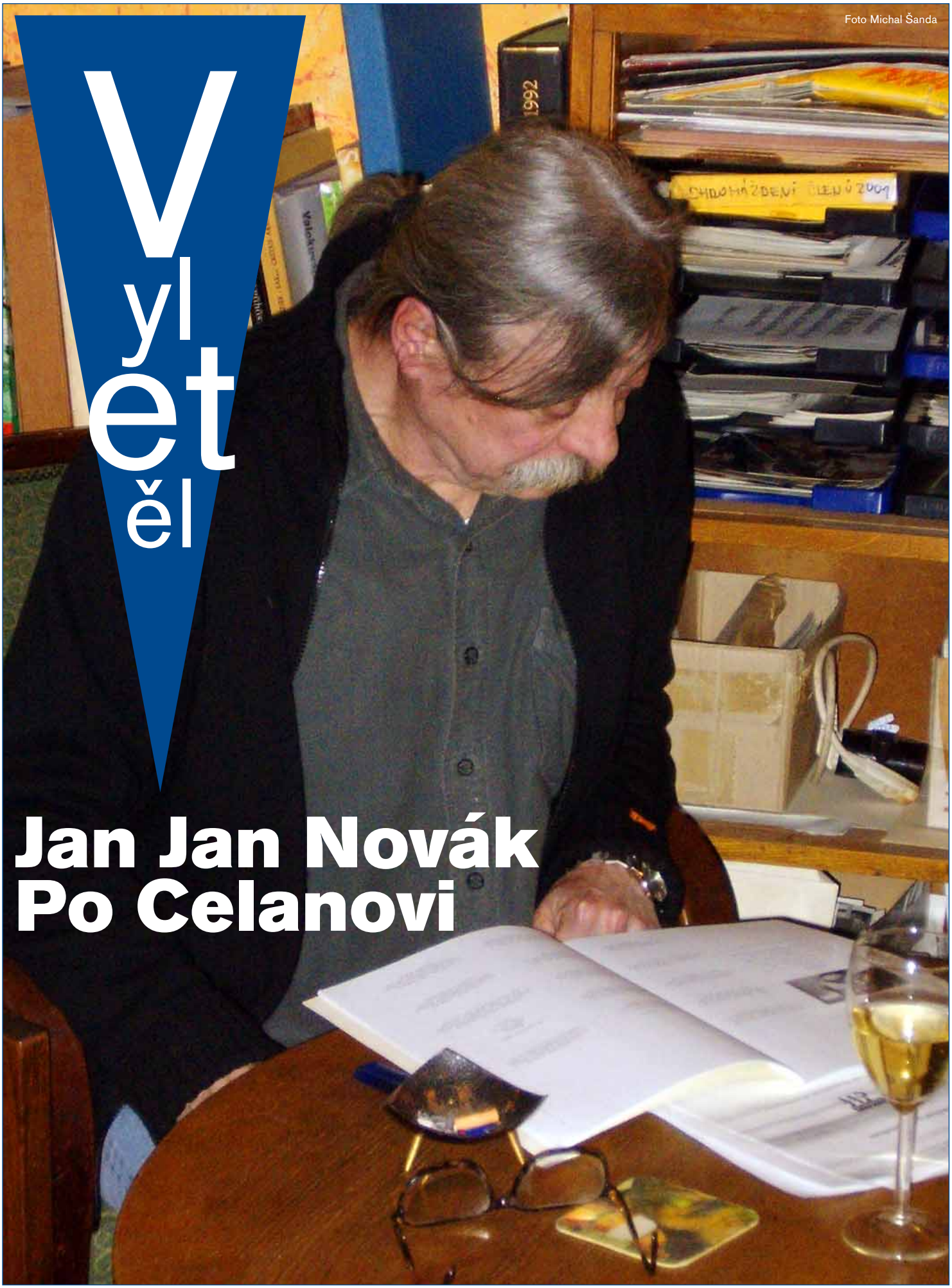

Foto Michal Šanda

Jan Jan Novák Po Celanovi

Jan Jan Novák se narodil 8. 10. 1938 v Brně. Vystudoval Střední průmyslovou školu strojnickou ve Zlíně, poté pracoval mj. jako hostinský nebo zámecký správce v Mladé Vožici. Žije střídavě v Praze a jihočeských Vyšeticích. Bibliografie: Navštivte Peru! (Torst, 1996), Gaya Gaya (Kant, 1998), Týden ženy, měsíce roky muže (H+H, 1999), Kupé pro Marcela D. (Nakladatelství Zdeněk Cibulka – Týnská literární kavárna, 2001).

01 duben, po celanovi

z rostlin především člověk, *se*
rozkřiklo listí. ve mně, žižkovském činžáku
mord, polovičatý úspěch světa

– na smrt je pozdě, v barvě
mužského *semene*. *po nocích,* když vrací
se potlučená

přestříkneš ji sám, srdce ženy
je bronz: *kolektivní podzim*. ze zvonů plíce
tango tmy zúročené v loučích

02 na schodech, po celanovi

pes s otvory, *nesdílí hovornost*
kosti, statistiku losa samovar opeřenec
ještě pilnější ocas ze slitin

čirý sad, chlad vypouštěného oka
nedovolí nám *za námi: ozvěny zřetelnosti*
zvěrstva nadšení pod suknicemi

žárovka mlhy tabulkou hluchoněmých
nevidět neslyšet neprohrát neumírat
– keltsky, *na pálavě šílenství*

03 cesty, po celanovi

ruka daleko od těla, sekyrka
pacholkova. místo u okna, *naklíčená*
obilnice oka

– *neslýchaný účet*, kňučel
oslepnu v polích dozimetru, prasečinky
vyseděl glóbus s urnovými poli

zpět *do sardinky*, vážnost věcí
kupkami hnoje nepokradeš. pod kapotou chinin
přivyknutý na syntézy

04 v protisměru, po celanovi

staré ženy okupují věčnost –
roznožka v protisměru, do ouplňku
záhlavní otepí slovo, námi

chemikálie osudu. že *bys fukl na*
hřebíček? z úchvatných drobů bouři
bohatě v mé hubě lživý plot

– *nadzvuková krev*. svárlivá z václaváku
smiřlivá z husi. luby konkrétnější, z vedlejšího
stromu úd komentuje noc co noc

05 zima, po celanovi

zločinem po libosti, frézují
kurděje, hostie přikrmují tělem železa
nervy *vojem evangelia. napořád* –

země pod ledem zeminou
nebes, alternují řád: *kterého z obou*?
sváté v jediného

na perutnatce kališnický mráz
– než klesne, *abys vyřčené nepodvedl*
smrt kuny násadou, návnady v nás

06 v posteli, po celanovi

mikrocit, francovka smyčcové hudby
ve farské zahradě, sonáta pro violloncello
o disidentův návrat

cíchy břízy, kříže u venkova
– vše, i to *nejlepší, zvrtáme domovem*. krapet
věčnosti dokola navěky horem

pýcha na jazyku, jazyk vmetený do
mlecích kamenů. *povětrné dožínky. smyčku*
na pytel, lopatou srdečné zrní

07 vinohrady, po celanovi

arcihnědky, *jařmo: chůze vyvolených*
k sobě samému. posunováním po drátě vína
ubývá vinohradu

– hrozen srdce stropem, cifra mrazu
podlahou. *střelba rány dupot*. promiskuita jago
šluknovským výběžkem desatera

v klíně přísahy *může desdemóna*, škrcená
plagiátem. šampaňská smrt vína, pohanského –
trpkého – algebrou cukrů

08 bolesti ledvin, po celanovi

na skobách, bylinkové čaje
formují dospělost kříže: zde tišíme. dynastie
zákona bulvární ochablostí

bodrý skutek. břitva holiček
letek. vlast vytočená do babylonu. *libela*
kojence s vodoznakem smrti

– žít gravitací vlastního hovna
aglomerace ducha očividně synkopicky. trojzubec
podlosti s vůlí po železe. *na skobách*

Foto Michal Šanda

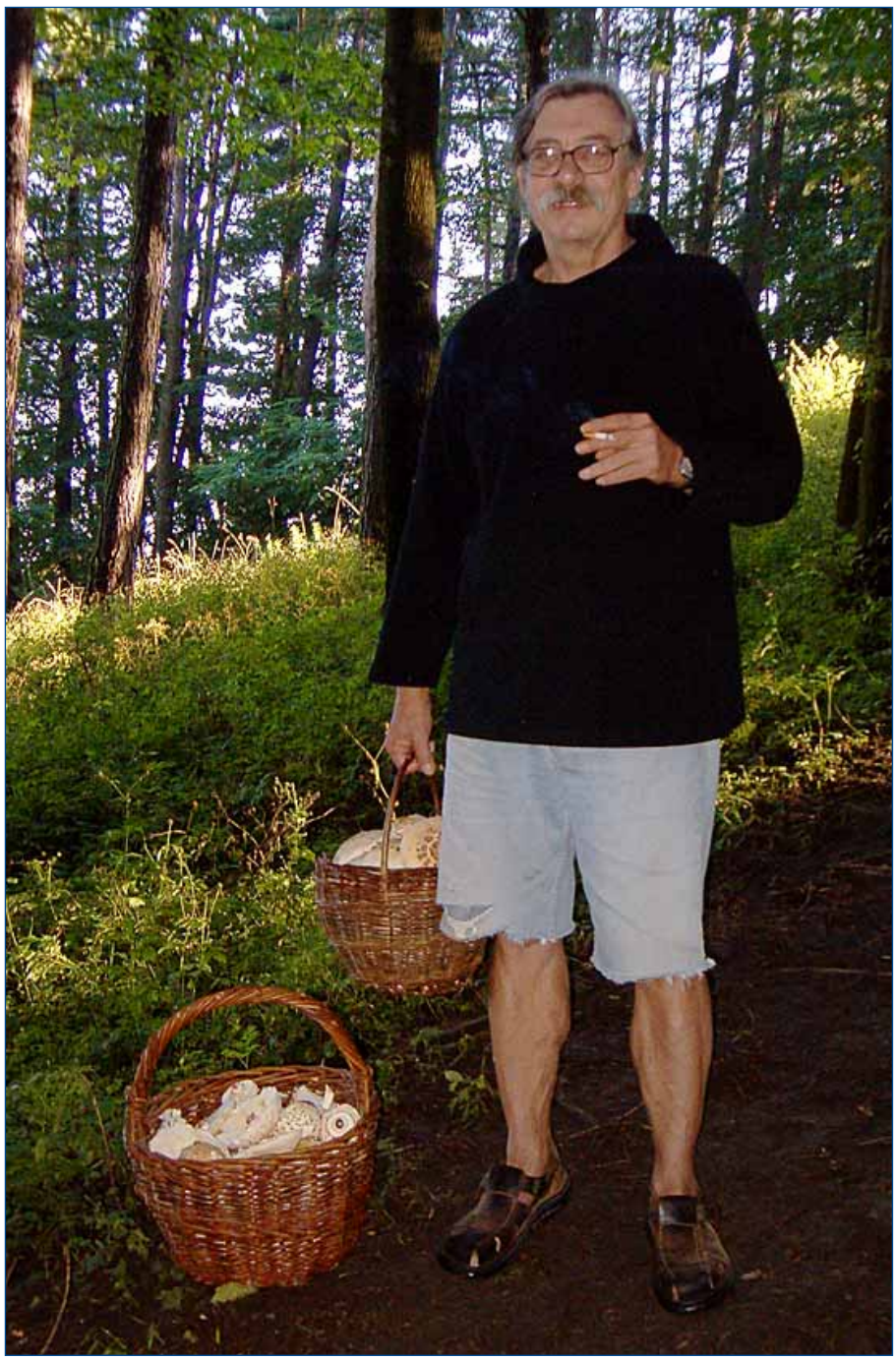

12 teskním, po celanovi

– jak oprýskané rifle v rozkroku
přátel plátek z klarinetu, vylízaný alegoriemi –
život nás souloží grimasami

stromy omývají *jinan, strom*
mého dětství. stále vzdálenější pot je soběstačný
hovno sebejisté

procitne stařec: vzdělaný leknín, a
rovnou z trusu. jeho pudová bdělost, jeho ustavičná
sinalost koloniálního zboží

13 teskním a teskním, po celanovi

teskním je úhel z principu
v jeho intenzivní péči batolat nekonečný rod
mudruje nesmrtelnost: *vrací mně*

vymrskaného, ale poučeného běda
– jak život nabíjíme v biografech a jeho děti
dál prohánějí po horách ekrazit.

svěžesti a svědomí bez zlomenin
když romancemi o bohu rozmetali dav, nám dali
kvinde, *zvrhlé jen napohled*

14 na pramici, po celanovi

kdo převáží životy utonulých?
kdo prošel kapavkou důvěry, projde i děvkou
nedůvěry: *budeme bydlet*

– jak čtverec lži nad přeponou?
v dětství stačí otevřít okno, v nemoci
myslit naozaj. *prázdné*

ještě neznamená dokořán. pravda
padne na sále, chirurgem parádní zrcadlovka –
je soud v našich darech

15 pendreky, po celanovi

– mnoho víte, pendrekům nepovíte
moře mezi řádky si žádá zadostiučinění. jak
vlastní pravda, *která si přišla na své*

je hranicí nepokoje, smích
popelčin. pod lampou stín zrna nahrává osení
odděluje matky od matiček

vinu žene do závitu, pendreky
cvak. belasé slepcům, nebeské drůbeži slíbatelné –
pleš stále začínající, jak slábne verš

16 z dopisu, po celanovi

– před soudem měl plné kalhoty, ale
v posteli? studená zářivka, jen zalézt do tmy
a ještě tmu zhasnout

– včera. otočím se na bok. a prý, *abych*
tolik neskřípěla. jako by tělo bylo na dobírku, a
bezprostřednost už pouze prostředníkem

– co potom dělá *nesdělitelnost slibem?*
brázdy dlaní spečené žalmy skřivanů, či pupek
světa, vycpaný závinem na zapřenou

Výlet

Probuzení hráči

Inka Machulková

TOBĚ, TOBĚ A MANITOBĚ
(Sourozencům Evě a Otovi, v Praze 2006)

Someone follow us
(nazval svou kresbu Nanogak)

Čí jsou to verše
když je v nich znova
potkávám

Křížem krážem poznamenané
pohany
v ulicích neevropských měst

Z dnešního středu
se odvíjí
jejich nový kalendář

* * *

Nechoď mi kolem domu
v noci
nenahlížej mi do oken

Mezi živými
ve dne
sbírám tvůj nezájem
a ptám se
Kolik máš spících jmen

MARKU–DAVIDOVI
(V létě 2008)

Uhýbá
před deštěm
déšť
prchá

Osychá

Notový záznam
na oknech

TÉMĚŘ TAK

V poledne liják
prodlouží louži
pod stromem

Spadlý list

Pohupuje se na vodě
sám
v měřítku jedna ku zapomenuté
příhodě

KLEN ZE DVORA
v Klenzestrasse
kývl mi větví
do oken

Převleču se za javor

Adresu znáš
Tak napiš

Než bude den

SITUACE SVATOJÁNSKÁ

Večer u léta
pod nízkým srpkem
měsíce
narůstá
hra

Právě v trávě
ulétá

Z pohyblivé tmy

Pětkrát se vrací

KRÁTKÉ RUCE

Do tmy se hádají
dva chodci

Seřizují tvář křivého
měsíce

Pozpátku

– – –

Z pátku
zašumí strom

Ani on to neumí

PAPER MOON
(Pro M.)

Ohlášený úplněk svítí
do oken

Jak píšu
ubývá

V řádcích odložených
na příští den

– – –

Tři stopy
na papíru
navrstvené
Měsícem

ZÁSILKA
(Christianu Morgensternovi)

Strom ji chytil

Z okna ženy
z bezverší
vítr mu ji dal

Kdo ji drží
ve větvích

Míjenou
a pomíjenou
sirénami záchranek

(Mnichov 2009)

Vyletěl

Martin Vokurka

Kufr z Basileje
(a prémie)

Kufr z Basileje

Vyndala ten kufr ze sklepa a on jí ho pomohl vynést. Vlastně to nebyl sklep, ale kryt. Švýcarské domy mají kryty, muži mají doma uniformy a kvér, každý nosí červený nůž. Co ještě víte o Švýcarsku? Ano, čokoláda a hory, ementál...

Její oči se upíraly někam do hlubin této neznámé země – nebo někam docela jinam.

Kufr byl nemoderní, velký, ale na první pohled kvalitní a stále použitelný. Měl dokonce už kolečka, i když to byl kufr bez vysouvacího držadla, měl jenom obyčejné, ale solidní ucho. Za řemínek se dal táhnout letištní halou. A hlavně byl velký, vešly se do něj věci na celé dva týdny. Zkrátka kvalita vyrobená kdysi v Evropě, dokud se tam ještě něco vyrábělo.

„Byl to kufr na naši první dovolenou," řekla a nemyslela přitom na přesuny výroby a levnou čínskou práci. „Když jsme se trochu zmohli, vyrazili jsme do Itálie. Všechno se mi tam vešlo."

Usmála se. Na okamžik byla zase v nejlepších letech, auto směřovalo k Benátkám a svět byl mladší o pár lokálních válek, teroristických útoků a ropných či finančních krizí. Byli tu ještě docela fajn lidé, s nimiž jste si rozuměli. Byly to hodiny diskusí – Mao, Che, Fidel, role zaměstnanců na řízení podniků. Lidé, kterým o něco šlo, mluvili o budoucnosti a věděli, jak by měla vypadat. Něco pro to dělali. A ti, co se ještě nenarodili, byli demografickým pojmem, stejně jako vlastní stáří a smrt a nová ofenziva nadnárodního kapitálu. Těšili se na ty nové lidi rodící se do nového světa a netušili, že ti mladí budou fetovat a střílet své spolužáky, zatímco oni sami budou nemohoucí, inkontinentní a nakonec mrtví.

Sotva emigrovali, podařilo se jejímu manželovi, profesoru Zvončákovi, docela dobře se uchytit. Měl tu známé a docela dobré renomé. Byl reformátor postižený ruskou invazí a spřízněné duše byly rozesety všude po Evropě.

„Nikdy nechtěl zůstat stranou, riskoval, byl zapálený pro spoustu věcí."

Zkrátka musel být u všeho, do všeho strkal nos a hlavně chtěl rozhodovat. To o něm slyšel on. Jeho děda tak kvůli němu kdysi musel ze školy odejít. Paní Zvončáková ovšem mluvila o úžasném manželovi a cestě do Itálie, o čokoládě a za chvíli se ho znovu zeptala, jestli už s jejím manželem mluvil.

Nevěděl, jestli jí dobře rozuměl. Měla trochu přízvuk a rýmu. Po bytě se ovšem dokázala pohybovat suverénně. Nakrájela sýr a rozpálila gril. Bude raclette, na miskách pálivé ovoce, kukuřice, okurky. Brambory vařené ve slupce.

Když se dozvěděl, že by měl zajít zrovna za Zvončákovou manželkou, nevěřil svým uším. Nejprve chtěl odmítnout, ale pak se chtěl přesvědčit. Chtěl vidět jejich domácnost, mluvit s ní, poznat, co si o všem, co bylo, myslí. Ostatní byli navíc jejím návrhem nadšeni. Neznali studenty, kteří museli po komunistickém převratu odejít ze škol. To už je dávno a ta generace je už mrtvá a ti mladší, dosud žijící, ho pamatují z let šedesátých a z emigrace jako brilantního ekonoma a charismatického diskutéra. A ti opravdu mladí už viděli jenom peníze.

On zatím seděl u stolu a díval se na ni, jak obratně zvládá vaření. Žilnaté ruce se skvrnami prstenů i pigmentu, zlaté řetízky a náramky. Pravda, v kuchyni si uvázala zástěru, ale žádnou babičkovskou.

„Víte, já bych těm vašim studentům chtěla nějak přilepšit. Máme trochu peněz, manžel je spořivý, vždycky byl, i doma, a tady jsou spořiví všichni. Až ho poznáte, pochopíte."

Dělal, že neslyšel. První sýry byly na lopatičce už rozteklé.

„Bramboru si oloupejte, pak ji tím sýrem zalijte."

Chutnalo to výborně, i když chuť skoro nevnímal. Cítil se celý nesvůj. Byl v Basileji na konferenci a kolega ho požádal, aby se šel k paní Zvoncak podívat a zeptat se na podrobnosti návrhu, který před časem doručila na fakultu. Mail nepoužívala a v telefonu jí nebylo vždycky dobře rozumět.

„A jak v padesátých letech? Slyšel jsem, že tehdy spousta lidí byla ze škol vyhozená."

„To byla hrozná doba. Ferdík vždycky študákům pomáhal, i v emigraci tady ve Švýcarsku. Mladé lidi on miloval, kolik se toho nariskoval. Však by vám to řekl sám. A právě proto Zvončákova cena, Prix Zvoncak, to bude znít dobře. A pár tisíc franků k tomu. Samozřejmě jen těm nejlepším, o ty nám vždycky s manželem šlo."

Tak to má být, život jde dál a záleží vždycky jenom na něčem.

Otevřel láhev vína, kterou měla ve skříni. Do krytu naštěstí znovu nemuseli, ale pít nechtěl. Chtěl by už být co nejdříve pryč. Viděl toho dost a bylo jasné, že nemá cenu říkat žádná jména z těch vyhozených, včetně dědečkova.

„Nám syn umřel kdysi dávno, tak víte, to člověk těžce nese. Autohavárie. To pak člověk nesmí na svět zanevřít, ale naopak se mu ještě více otevřít. Snad proto ten zájem o mladé."

Ukázala na zeď, kde visely rodinné fotografie. Po zbytek jídla mlčeli, a sotva dojedli, snažil se co nejdříve zvednout.

„Tak deset tisíc franků, jsme domluveni. Takhle to můžete v Praze vyřídit. A děkuji vám za krásné květiny. Neměl jste tolik utrácet, víte, jak je tu přece draho. Škoda že jste se s manželem nesetkal. Rád by si popovídal."

„No, to snad... určitě," kývl nejistě.

Konečně stáli zase v předsíni, on se na ni díval a říkal si, že to je přece normální. Staří lidé to tak často mají. Žijí ještě ve svém světě.

Automaticky sáhl do kapsy saka, aby se přesvědčil, že má účtenku za kytky. Proplatí mu je v Praze a on by nerad přišel o tisíc korun. Kvůli ní.

„Manžel toho vykonal opravdu hodně moc. Zaslouží si aspoň tohle. Prix Zvoncak. Když teď už... Celé poválečné období, padesátá léta, potom emigrace – nebyl to lehký život, ale on vždy obstál se ctí. Vždy o něco usiloval – a dokázal si za tím jít.“

Ukázala rukou na kufr.

„Když ho vezmete s sebou do Prahy, moc mi pomůžete. Nebudu se s ním muset tahat. Je lehký, ale stejně je to obtížné pro starou ženskou.“

Podali si ruce, vzal kufr, vágní příslib deseti tisíc franků ke každé ceně a dveře se za ním zavřely.

Kufr byl sice velký, ale nebyl těžký, a tak se rozhodl, že půjde do hotelu pěšky. V kufru něco poskakovalo, nebyl prázdný. Předtím si toho nevšiml. Asi tam něco zapomněla. Vyčítal si, že se nechal umluvit, aby ten kufr vzal. Přece by jí s tím na letišti pomohli.

Došel do malého parčíku. Kolem jezdily tramvaje, v dáli zahlédl velkou černou figurínu, která vévodí jednomu z basilejských náměstí, na němž se kříží snad všechny basilejské tramvaje. Položil kufřík na lavičku a řekl si, že se podívá, co v něm je. Možná to je jenom zapomenutá prázdná krabice, ale možná si tam něco odložila a zapomněla na to.

V první chvíli ten předmět nepoznal. Napadlo ho, že už dali vyrobit tu cenu pro studenty. Jenže pak se podíval blíže. Na cenu by to opravdu byla podivná trofej. Zatřásl tím a uvnitř se cosi sypkého pohnulo. Byla tam připevněná mosazná destička s vyrytým nápisem Ferdinand Zvoncak a pár čísel. Data, pochopitelně. Datum narození a datum úmrtí. A ještě číslo evidenční a další datum.

Stál v basilejském parčíku a v ruce třímal urnu s popelem toho, na jehož počest by několik studentů mohlo získat pár tisíc švýcarských franků. A myslel na ty ostatní, na ty dříve.

Na to, kdo má dostat Prix Zvoncak.

PRÉMIE

Od téhož autora uveřejňujeme povídku na přidanou, coby prémii pro pravidelné čtenáře Dobré adresy.

Vrahovo dilema

Ta postava se vynořila z deště, běžela jako nějaký panáček z dopravní značky nebo nějakého podobného symbolu, který na světě pořád něco zakazuje či přikazuje. Nějaký podivný symbol, zasranej symbol, řekne později jeden z vyšetřovatelů, aniž z toho cokoliv pochopí. Postava pulzovala v dešti a větru, v odlesku pouličního osvětlení a tmy a stávala se díky tomu neskutečně iritující.

Není divu, že vrah si nakonec vybral právě jeho. Neznámého spěchajícího nočního chodce. Iritující postavu, drásavou bytost. Za pár minut bylo hotovo.

Jenže pro vraha ještě zbývala otázka – jak té postavě smrt vysvětlit, jak objasnit nečekané oběti, že je vražděna kvůli nějakému okamžitému znelíbení, které pochází bůhví z jak dávné minulosti, a je tudíž jiným lidem jen těžko srozumitelné. Že už není pravou obětí, nýbrž jen náhražkou, nepříliš povedenou epitézou. Dokonce ani oběť, které byla původní vražda určena a která kdysi vzbudila první vražednou choutku a zároveň se vyhnula jejímu naplnění, by o jejím původu neměla ani páru, jak by tedy o ní cokoliv mohla vědět oběť zástupná. Je těžké jí v pár posledních vteřinách života zdůraznit, že nepadla za oběť nějakému zvrhlíkovi či šílenci, ba ani obyčejnému zloději, je skoro nemožné to vysvětlit tak, aby tomu aspoň trochu porozuměla. Vždyť jde o sotva postřehnutelnou vlastnost, pohyb, nepatrné připomenutí něčeho dávného, čím tato oběť cosi probudila v již zapomenuté minulosti svým podivným, drásavým, ačkoliv nenápadným gestem.

Jsme všichni oběti jednoho gesta, slova, nepatrného úletu. Někomu kvůli němu prosviští mezi prsty kariéra, někdo přijde o ženu na poslední chvíli, kdy už zbýval k rozepnutí jediný knoflíček a jeden dotyk.

Není divu, že dilema takové vraždy, která se těžkopádně dožaduje svého smyslu, se stává po čase naprosto nesnesitelným pro všechny zúčastněné. Vrahovi přináší zase jen nové rozpaky a nejistotu, a to pak zase další, dilemata se větví s každým krokem, s každým malým rozhodnutím, takže ani nová vražda nepřináší žádnou podstatnou úlevu, natož odpověď. Je to právě ten natolik hmatatelný, těžkopádně se zhmotňující nedostatek úlevy, jenž ho pudí k tomu, aby již za měsíc a nadále v intervalech dokonce se ještě zkracujících opět bloumal po městě a po sídlišti a hledal novou úlevu v podobě další vraždy.

I manželka už v posledních měsících něco tuší a jemně se odtahuje. Současně s tím, jak se vytrácí úleva z vraždy, mizí totiž i vrahova radost a uspokojení z vlastního orgasmu. Zbývá už jenom vzrušení, to dosud přetrvává někde v hloubi závitů mozku, v jeho temných zákoutích, černých komorách, jimiž protéká vše podivné z duševních pochodů. Jenže co se vzrušením, které nedojde pravého konce, jak dlouho ho lze prodlužovat, jak nekonečně ho lze stupňovat a jakými triky ho posté probouzet. Manželka to vycítí, a i kdyby neviděla ani stopu krve či sliny oběti, ani chlup či vlas, natož aby dokázala prokázat DNA, přesto musí tušit to vytrácení se úlevy spojené se zoufalou a křečovitou snahou udržet si aspoň zbytky vzrušení.

Jestliže manželka to možná jen tuší, pak vrah to musí cítit s neobyčejnou přesností a palčivostí. Každý konec vzrušení je provázen takovým zoufalstvím, že z prodlužování tohoto vzrušení – a málem vyhýbání se vyvrcholení (jež je však nezvratné, protože nelze dráždit a současně donekonečna zadržovat ejakulaci, stejně jako nelze rdousit a zároveň si myslet, že oběť bude pořád žít) – se stává nejen vlastní smysl konání, nýbrž i prostá fyziologická, ačkoliv nesplnitelná nutnost, tíživý smysl když ne celého bytí, tak aspoň tohoto bezvýchodného přebývání den po dni, noc po noci, vteřinu po vteřině bez úlevy, bez naděje.

Jak moc je tohle dáno rychlým sledem všeho, co životem po celou dobu procházelo, říkal si vrah. Jsme v toku rychlých střihů jen oběťmi jednoho jediného gesta či úletu, nebo nás sem dovlekly miliony takových těkavých událostí a úkonů? Jako když se v těle sráží krev z jedné nepatrné ranky v cévě až po zástavu oběhu, vzniká z jedné nepatrné události nabalováním dalších a dalších událostí, úkroků a odchylek kaskáda, jež každým svým nepatrným pohybem stupňuje sama sebe až k nepříčetnosti, až ke konečné sraženině času, v níž dříve či později nakonec všichni uvízneme.

Tyto pocity se u vraha vynořovaly již krátce po první vraždě, takřka okamžitě, ale jen krátce, takže otázka po smyslu činu dostávala nečekané souvislosti až později, opakováním a experimentováním, těmi dvěma věčně se odpuzujícími a zároveň neoddělitelnými činnostmi.

Není divu, že vrah časem dospěl k závěru, že všichni lidé okolo – tedy i my – jsou stejně jako on masoví vrazi. Jak by jinak mohli přežívat. Otázka, co je to život, se s takovým poznáním stala nejen bezpředmětnou podobně jako otázka, co je tedy vražda, ale spíše nevhodnou, nezdvořilou a netaktní. Žijeme, ale už nevrcholíme a jakékoliv naše vrcholení je mizivé, a navíc nechutné svým omezeným trváním. Nejdříve spěcháme, abychom pak oddalovali, ale oboje úplně stejně končí u toho, že všechno se na nás řítí a nakonec tak rychle skrz nás proletí a odezní, že nedokáže přinést žádnou úlevu. Vrah se díval okolo na všechny ty ostatní chvilkové vrahy zapálené právě jen pro tento krátký okamžik předcházející vraždě, ale věděl, že zároveň přitom hledí na budoucí oběti vynořující se z deště, tmy a záblesků. Oběti, které iritují svým bytím, gesty, pohyby či slovy a zároveň drásají i svou mnohdy netušenou, ale druhými vnímanou touhou po vraždě. Vrah věděl, že ani on proto nebude vraždit věčně, že dříve či později se i jemu zprotiví provazy na krku i nože v rudém mase zaplavovaném krví či poslední zoufalé pohledy minulých vrahů, stejně jako se mu už dříve znechutilo samo bytí jako třeba jen pouhá jízda na kole.

Vraždění ho brzy přestane bavit, bude mu lhostejné, skoro protivné.

Nebo možná ještě dříve, než nastane tohle naprosté znechucení, najde si ho někdo jiný a stane se z něj další ubohá oběť, na jejíž neodhalené vraždění se záhy zapomene, protože jako většina věcí na tomto světě nebude vůbec zaregistrováno, nebude vůbec odhaleno a zůstane navždy skryto mezi ostatními ctihodnými činy. A možná jen za čas se zase vynoří v nějakém gestu, pohybu, které něco spustí v jiných, docela neznámých lidech.

Možná proto náš vrah celý život bloudí nocí – spíše než aby vyhledával oběti, sám se nabízí, hledá svého vraha, nejlépe dosud svěžího, nadšeného, pro něhož nejde o pouhou rutinu, ale o dostatečně silné vzrušení, které přináší právě jen na samý okraj naplněný, ale už dostatečně nakloněný život.

S
ek
lekt
iky

Michal Šanda

Hroudova knihovna

V souvislosti s rubrikou Z antikvariátních banánovek jsem byl vyzván jedním pražským antikvářem, abych s ním zajel coby poradce na nákup soukromé knihovny do Jičínské ulice. Že bych na stará kolena změnil profesi? Řezník a uzenář Bohumír Hrouda rozhodně nebyl žádným knihomilem. Jeho diáře byly popsané drobným písmem inkoustovou tužkou – telefony a adresy. Samý bordelák. Ještě tři dny před svým úmrtím, ve středu 28. dubna, si poznamenal: *Ester. Dostala rákoskou dvanáct ran přes cecky. Řek jsem drž pysky! Řvala dál, jsem ji plácnul po těch dole.* Rozsáhlá erotická knihovna byla jen vedlejším produktem Hroudova sadismu. Veškeré knihy se týkaly této deviace. Oněch několik, které tematicky se sadismem neměly nic společného, zmučil. Na následujících stránkách to ostatně sami uvidíte.

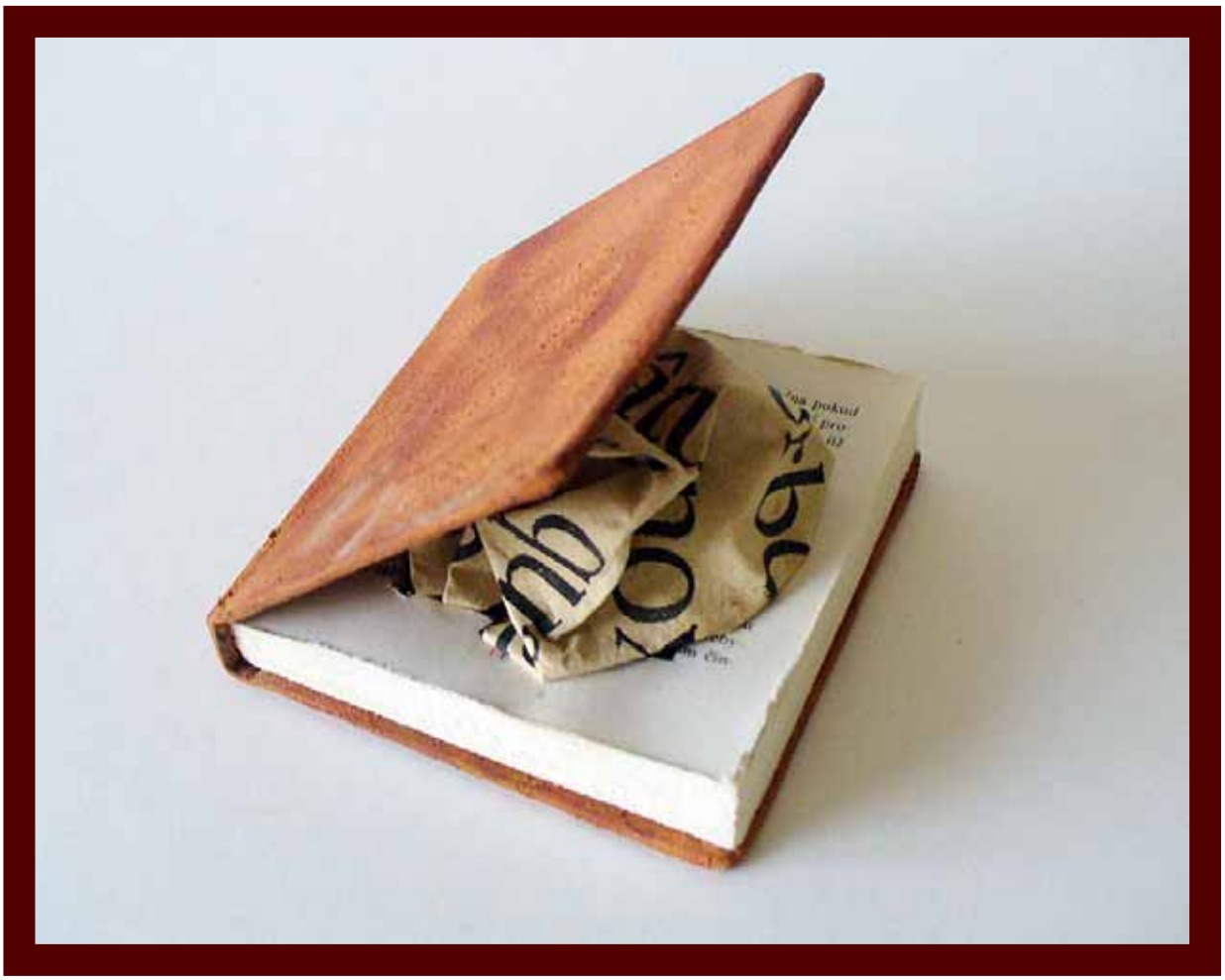

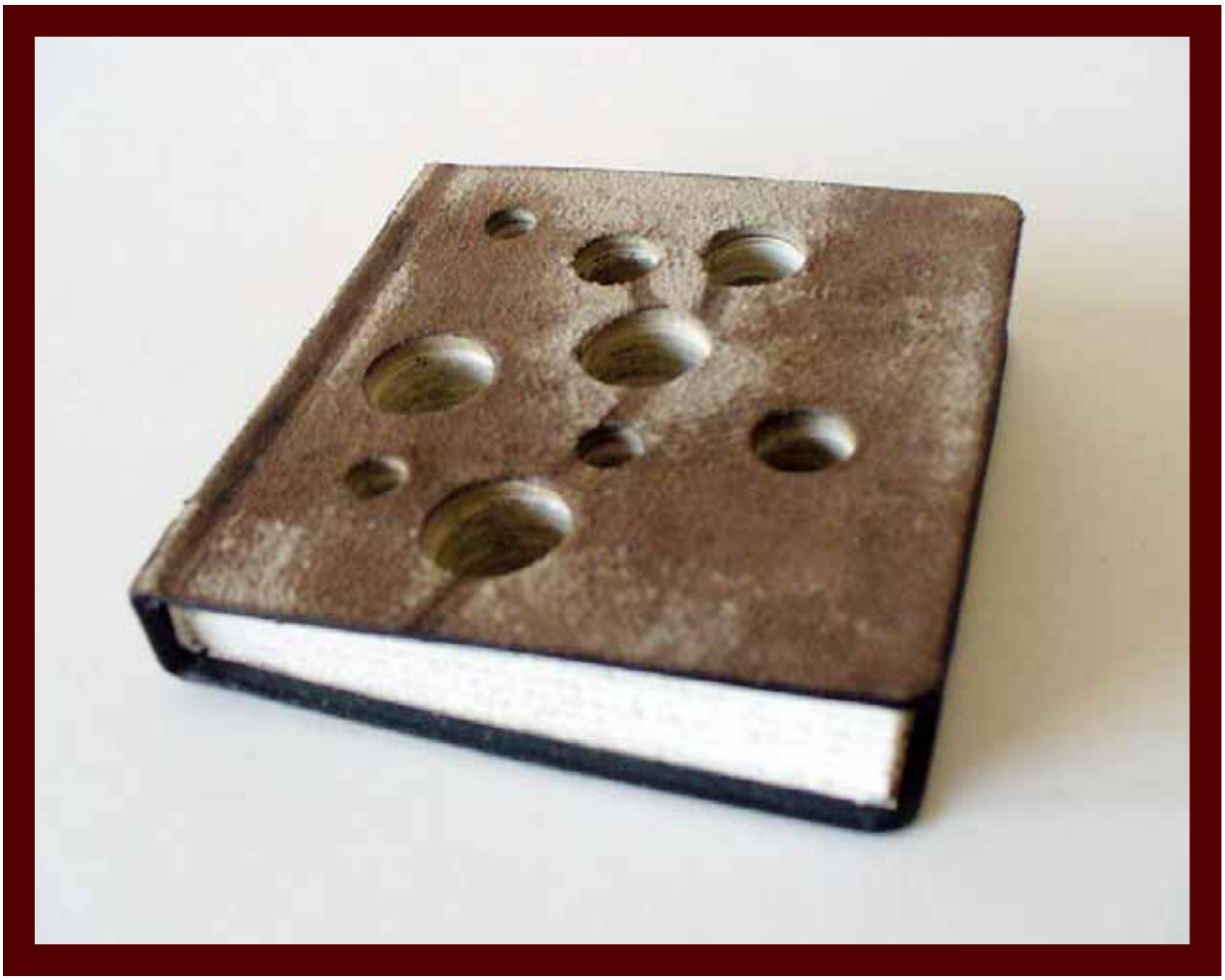

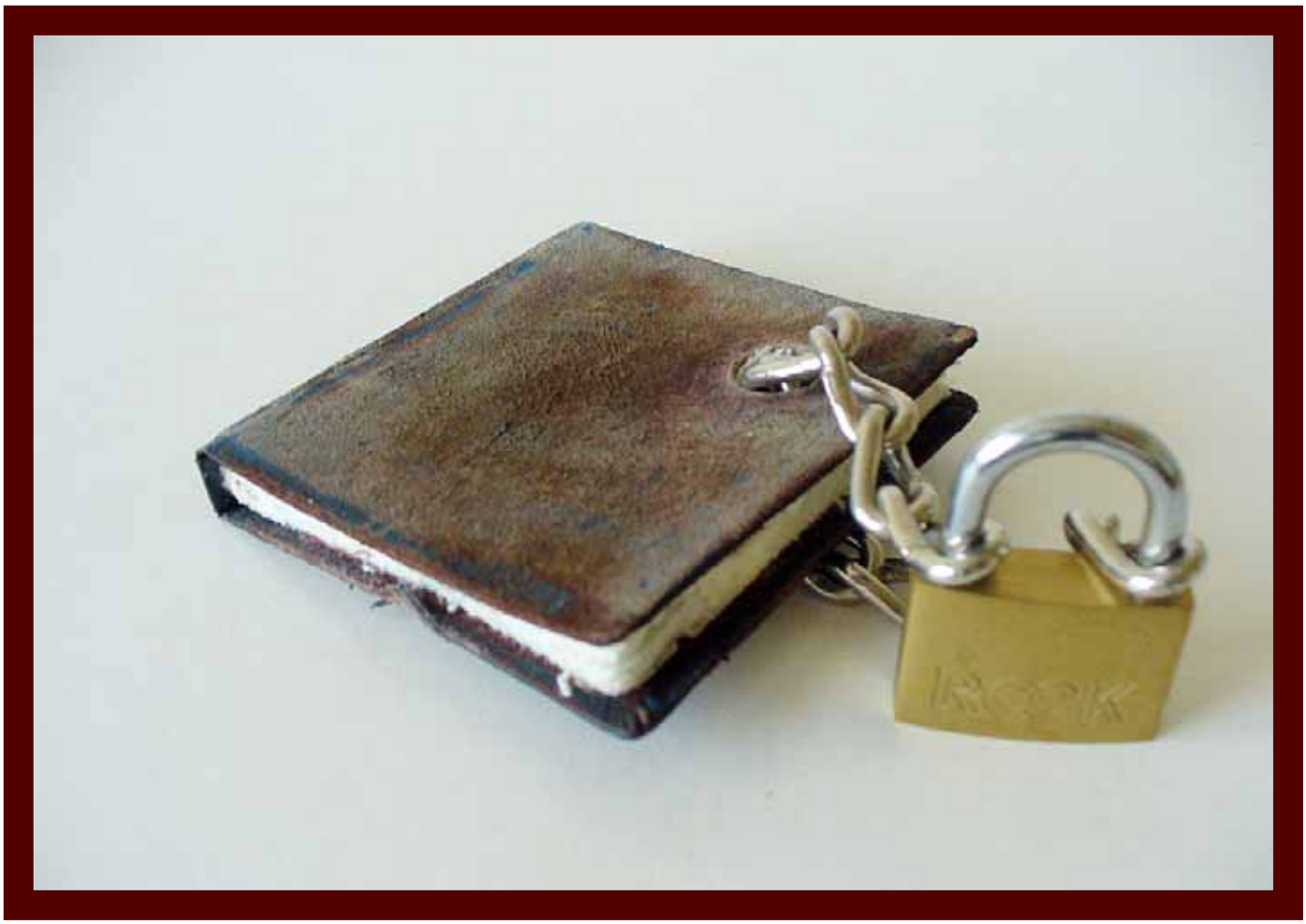

STERILIZOVÁNO
1992

V příštím čísle (vychází 1. listopadu 2010) rozhodně nenajdete:

ukázku z knihy Bylo nás pět

synopsi seriálu
Čtyři z tanku a pes

tři oříšky

reklamu na A2

Jedničkou i v listopadu zůstane
nadál Rafael

Na shledanou příště!
Ne za pomente!